

Jaarverslag 2019

VOORWOORD

Het jaar 2019 was een jaar vol uitdagingen voor N.V. Waterbedrijf Drenthe (WMD). In de eerste plaats kende 2019, net als het jaar ervoor, een lange, warme en zeer droge zomer. Tijdens de tropische dagen steeg het kwik in De Bilt tot ongekennde hoogte. De zomer van 2019 komt daarmee in de top vier van warmste zomers ooit. WMD heeft in 2019 34,8 miljoen m³ drinkwater geproduceerd. Dit is 10% meer dan gemiddeld. Ook in periodes van langdurige droogte beschikt WMD over voldoende drinkwater aangezien in de diepe ondergrond van Drenthe altijd grondwater te vinden is. Wel hebben we tijdens de droogteperiode te maken gehad met lage drukken in het leidingnet en meer leidingbreuken. De lage drukken zijn terug te voeren op het extra drinkwatergebruik door klanten als het droog is. We nemen maatregelen om in de toekomst te kunnen blijven voldoen aan de wettelijke eisen voor de druk in het net. De tijdelijke toename van leidingbreuken komt door het optreden van zettingen in de uitgedroogde bermen waarin de leidingen van WMD liggen. Alle breuken zijn door onze monteurs snel en adequaat gerepareerd.

Daarnaast was 2019 ook het jaar waarin voor WMD belangrijke dossiers zijn afgewikkeld. WMD heeft in haar visiedocument opgenomen dat het weer een 100% drinkwaterbedrijf wordt. Het afgelopen jaar is hierin een grote stap gezet met het bereiken van een definitieve overeenstemming over de herstructurering van Wildlands. Ook is besloten tot het afbouwen van de bottelactiviteiten en heeft WMD de betrokkenheid in Indonesië zorgvuldig en met respect voor de belangen van Indonesische werknemers van WMD bijna volledig afgewikkeld.

In 2019 is het besluit genomen tot het stopzetten van het aansprakelijkheidstraject rond de projecten in Indonesië.

WMD heeft 2019 financieel positief afgesloten met een resultaat van € 2,2 miljoen. In 2019 zijn de incidentele baten en lasten per saldo € 0,2 miljoen negatief. De exploitatie van het drinkwaterbedrijf (WMD Drinkwater B.V.) laat een gezond financieel beeld zien. Onder de incidentele baten vallen onder andere de verkoop van het laboratorium in Indonesië, de extra opbrengsten voor de verkoop van activa aan Wildlands en de vrijval ten gevolge van het beëindigen van derivaten. De incidentele lasten betreffen onder andere het opnemen van een voorziening voor de huurkoopverplichting van Wildlands en de waardering van de bottelarij op basis van liquidatiegrondslagen.

In dit jaarverslag presenteren we de jaarrekening 2019 en leggen wij verantwoording af over het in 2019 gevoerde beleid. Ik ben trots op de passie en het vakmanschap van onze medewerkers en dat we dankzij hun inzet 24 uur per dag in staat zijn geweest om drinkwater van onberispelijke kwaliteit te leveren aan onze klanten.

ir. L.J.W. Hendriks
Bestuurder N.V. Waterbedrijf Drenthe

INHOUD

SAMENSTELLING

Aandeelhouders, raad van commissarissen, bestuur en ondernemingsraad	7
--	---

BESTUURSVERSLAG

Jaaroverzicht 2019	9
Bestuursverklaring en voorstel aan de aandeelhouders	32
Verslag van de raad van commissarissen	35
Financiële resultaten	41
Vermogenspositie en financiering	47

JAARREKENING

Geconsolideerde balans per 31 december 2019	50
Geconsolideerde winst-en verliesrekening over 2019	51
Geconsolideerd kasstroomoverzicht over 2019	52
Toelichting op de geconsolideerde balans en winst-en verliesrekening	53
Enkelvoudige balans per 31 december 2019	86
Enkelvoudige winst-en verliesrekening over 2019	87
Toelichting op de enkelvoudige balans en winst-en verliesrekening	87

OVERIGE GEGEVENS

Statutaire bepaling	91
---------------------	----

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT	92
--	-----------

BIJLAGEN	97
-----------------	-----------

SAMENSTELLING

AANDEELHOUDERS, RAAD VAN COMMISSARISSEN, BESTUUR EN ONDERNEMINGSRAAD

AANDEELHOUDERS

Provincie Drenthe	973
Gemeente Aa & Hunze	64
Gemeente Assen	147
Gemeente Borger-Odoorn	64
Gemeente Coevorden	80
Gemeente Emmen	234
Gemeente Hoogeveen	122
Gemeente Midden-Drenthe	73
Gemeente Noordenveld	72
Gemeente Tynaarlo	45
Gemeente Westerveld	21
Gemeente De Wolden	51

RAAD VAN COMMISSARISSEN

E.H. Elgersma	voorzitter, lid remuneratiecommissie
A.J. Mewe	vicevoorzitter, voorzitter remuneratiecommissie
M.B. Visser	voorzitter auditcommissie
R.W. Heutink	lid auditcommissie
L.C. Rietveld	lid

BESTUUR

L.J.W. Hendriks	bestuurder
-----------------	------------

ONDERNEMINGSRAAD

H. Bunk	voorzitter
N. van der Moot	vicevoorzitter en lid OR (tot 1 september)
I. Folkersma	vicevoorzitter (vanaf 1 september)
M. Westenbrink	ambtelijk secretaris
J. Suelmann	secretaris
H. Kreeft	
A. Langenhuizen	
A.J. van der Weide	
R. Balsma (vanaf 1 september)	

JAAROVERZICHT

ALGEMEEN

De uitvoering van de in 2018 vastgestelde visie 2019-2023 'Drents drinkwater, natuurlijk goed' is in volle gang en zal ook in 2020 verder gaan. De ontwikkeling loopt op schema en er zijn vooralsnog geen externe ontwikkelingen die een substantiële bijstelling van de koers nodig maken.

Zoals in het voorwoord vermeld heeft de extreme droogte van 2019 consequenties gehad voor de drinkwatervoorziening. WMD heeft het piekgebruik dat is opgetreden tijdens de zomerperiode relatief probleemloos op kunnen vangen. Wel is gebleken dat in een aantal gebieden in de uitlopers van het distributienet de druk te laag wordt in periodes van extreem drinkwatergebruik. WMD gaat deze knelpunten binnen enkele jaren wegwerken, ondermeer door de capaciteit van het leidingnet op enkele trajecten te vergroten. Door de verhoogde vraag is op productiestation Annen de winvergunning voor de maximale jaaronttrekking in 2019 net overschreden. Door aanpassingen in de waterverdeling wordt geprobeerd om dit te voorkomen in geval van een nieuwe warme periode.

In 2019 is 34,8 miljoen m³ drinkwater geproduceerd, iets minder dan het recordjaar 2018 waarin WMD ruim 35 miljoen m³ drinkwater heeft geproduceerd. Van deze 34,8 miljoen m³ drinkwater is ruim 30,4 miljoen m³ geleverd aan de klanten in het voorzieningsgebied van WMD. Daarnaast is aan Waterbedrijf Groningen en Vitens per saldo 4,4 miljoen m³ geleverd in de vorm van engros leveringen (afgifte – inname engros). De hoeveelheid engros geleverd is vergelijkbaar met de engros levering in 2018.

Kengetallen WMD

Grootheid	2017	2018	2019	eenheid
Ruwwater	35.161.654	36.305.591	36.141.250	m3
Productie	33.956.078	35.008.890	34.782.828	m3
Productieverlies	3,6	3,7	3,9	%
Inname en gros	1.189.489	1.311.908	1.222.845	m3
Afgifte en gros	5.561.345	5.658.624	5.644.638	m3
Afgifte eigen vzg	29.584.222	30.662.175	30.361.035	m3
Afname eigen vzg	27.739.860	29.814.801	29.217.225	m3
Distributieverlies	1.844.362	847.373	1.143.810	m3
Distributieverlies	5,2	2,3	3,2	%
Lengte hoofdleidingen	5.031	4.832	4.878	km
Technische aansluitingen	198.106	198.905	200.508	-
Balanstotaal	163.581	157.562	167.423	k€
Aanschafwaarde materiële vast activa	266.811	276.807	288.399	k€
Boekwaarde materiële vaste activa	140.856	142.712	148.322	k€
Investeringsuitgaven	11.089	10.602	13.596	k€
Netto-omzet	32.672	32.404	33.240	k€
Resultaat	3.285	-8.225	1.603	k€
Aantal medewerkers	166	179	199	-
Aantal fte	148,0	161,6	180,3	-
Salariskosten incl. sociale lasten	8.094.905	8.592.941	9.195.454	€
Gemiddelde leeftijd	51	50	48	j
Gemiddeld aantal dienstjaren	23	20	18	j
Aantal full time	120	128	140	-
Aantal part time	45	51	59	-
Man	130	141	151	-
Vrouw	35	38	48	-
Ziekteverzuim	5,0	5,2	5,6	%

VERSLECHTERING KWALITEIT GRONDWATER

De kwaliteit van de drinkwaterbronnen in Nederland, dus ook in Drenthe, staat onder druk. Dit is het gevolg van de aanwezigheid van stoffen afkomstig van menselijk handelen in de landbouw en industrie. WMD volgt de ontwikkeling hiervan nauwlettend en neemt waar nodig maatregelen om de kwaliteit van het drinkwater te garanderen. Ook wordt intensief samengewerkt met de provincie Drenthe om de bescherming van de bronnen te waarborgen en waar nodig te verbeteren. WMD hanteert hierbij het principe 'wat er niet in zit, hoeven we er ook niet uit te halen'.

Actief kool Noordbargeres

In het ruwwater bij productiestation Noordbargeres zijn in 2018 in twee bronnen hoge concentraties Bentazon aangetroffen. Om dit onkruidbestrijdingsmiddel te verwijderen zijn twee actief kool filters op de

‘ONKRUIDBESTRIJDINGSMIDDEL SUCCESVOL VERWIJDERD UIT RUWWATER’

Simon Dost, expert techniek: ‘Het wingebied van pompstation Noordbargeres worstelt al sinds de jaren ‘90 met de aanwezigheid van organische microverontreinigingen. In 2019 is het plotseling stijgend gehalte Bentazon in het ruwwater van bron 40 succesvol verwijderd met behulp van een mobiel actief kool filter, opgesteld in het wingebied. Actief kool op maat inzetten op ruwwater is nieuw in Nederland.’

twee bronnen geplaatst. Deze filters halen de stoffen uit het ruwwater. De gekozen opzet, actief kool in zuurstofloos ruwwater, is nog niet eerder toegepast in Nederland. In de praktijk blijkt de gekozen oplossing zeer goed te functioneren. In 2019 is besloten om de zuivering van Noordbargeres eerder dan gepland uit te breiden met een zuiveringsstap met actief kool.

Bestuursovereenkomst nitraat

Mestgebruik in de landbouw kan de drinkwaterbronnen bedreigen als het nitraatgehalte in het grondwater daardoor te hoog wordt. Om dat te voorkomen zijn landelijke afspraken gemaakt tussen de gezamenlijke drinkwaterbedrijven, de gezamenlijke provincies, het Rijk en vertegenwoordigers van de landbouw in een bestuursovereenkomst nitraat. Maatregelen uit deze bestuursovereenkomst, zoals het terugbrengen van het gebruik van mest, zijn in 2019 van kracht geworden. Voor WMD is dit een belangrijke overeenkomst omdat het zonder deze maatregelen zeer waarschijnlijk is dat de nitraatgehalten in het grondwater te ver gaan stijgen om hiervan zonder aanvullende zuivering drinkwater te kunnen produceren.

Kaderrichtlijn Water

Als onderdeel van de Kaderrichtlijn Water (KRW) werken waterbedrijven en provincies samen aan intensivering van meting van de kwaliteit van het ondiepe grondwater. Dit is het early warning systeem. Doel hiervan is om snel te achterhalen of ongewenste stoffen zoals bestrijdingsmiddelen richting het grondwater uitspoelen. Mocht hiervan sprake zijn dan kunnen tijdig maatregelen worden genomen. De KRW heeft als uitgangspunt dat het mogelijk moet blijven om met relatief eenvoudige zuivering grondwater te benutten voor de drinkwaterproductie. In de vorm van pilots wordt het systeem van early warning verder uitgewerkt.

Gebiedsdossiers

De provincie Drenthe maakt iedere zes jaar gebiedsdossiers voor de waterwingebieden. In deze dossiers brengt de provincie in kaart welke bedreigingen voor de waterkwaliteit in het gebied aanwezig zijn. In 2019 zijn de gebiedsdossiers in Drenthe herzien. WMD heeft hier haar bijdrage aan geleverd. In 2020 stelt de provincie samen met andere betrokken partijen, waaronder WMD, een uitvoeringsprogramma op om risico's weg te nemen of te minimaliseren.

LEVERING GOEDE KWALITEIT DRINKWATER

Het geleverde drinkwater is onverminderd van hoge kwaliteit. Incidenteel worden afwijkingen van de (wettelijke) standaarden geconstateerd. Het risico daarop is het grootst bij werkzaamheden aan het leidingnet. Het gaat dan bijvoorbeeld om bruin water en smaak- of geurklachten.

‘MINDER FYSIEKE BELASTING VOOR GROENMEDEWERKERS’

Berend Wegman, teamleider Groenonderhoud: ‘WMD heeft in 2019 een shovel aangeschaft. Deze machine wordt ingezet voor een groot aantal werkzaamheden, zoals het verzamelen van gras en boomstammen en het verplaatsen van zware materialen. Werken in het groen is fysiek zwaar, maar de beschikking hebben over goed gereedschap en goede machines is het halve werk.’

Zacht water

Een belangrijk onderdeel van de visie van WMD 'Drents drinkwater, natuurlijk goed' gaat over de principes die WMD hanteert voor de levering van drinkwater aan haar klanten. Onderdeel hiervan is de levering van zacht water (1,4 mmol per liter hardheid). Daarom is binnen WMD een aantal projecten opgestart:

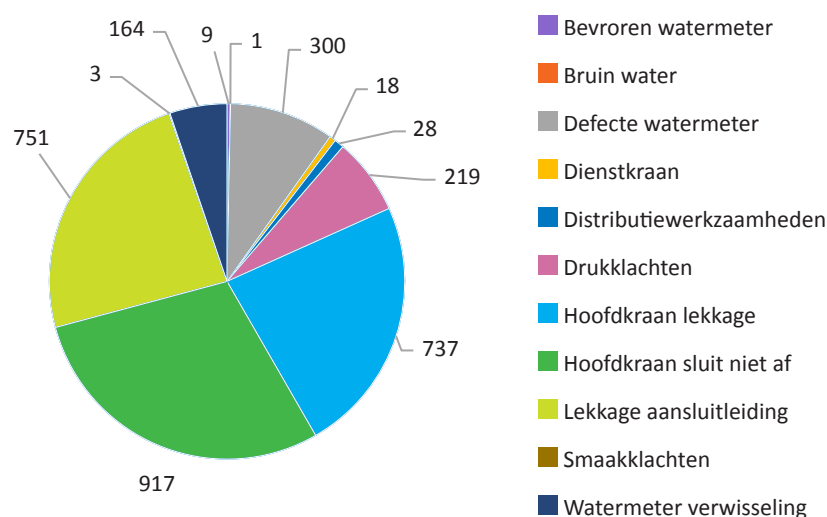
1. Op de productiestations Assen en Hogeveen wordt een extra stap in de zuivering ingebouwd om de kalkafzetting bij klanten te verminderen.
2. Op productiestation Kruidhaars is een proef gestart om een aangepaste opzet van de zuivering te testen. De verwachting is dat de nieuwe procesopzet een lagere hardheid en troebelheid geeft. Wanneer de proef succesvol verloopt volgt volledige aanpassing van het productiestation. De voorbereidingen voor deze aanpassing starten eind 2020; realisatie volgt dan in 2021.

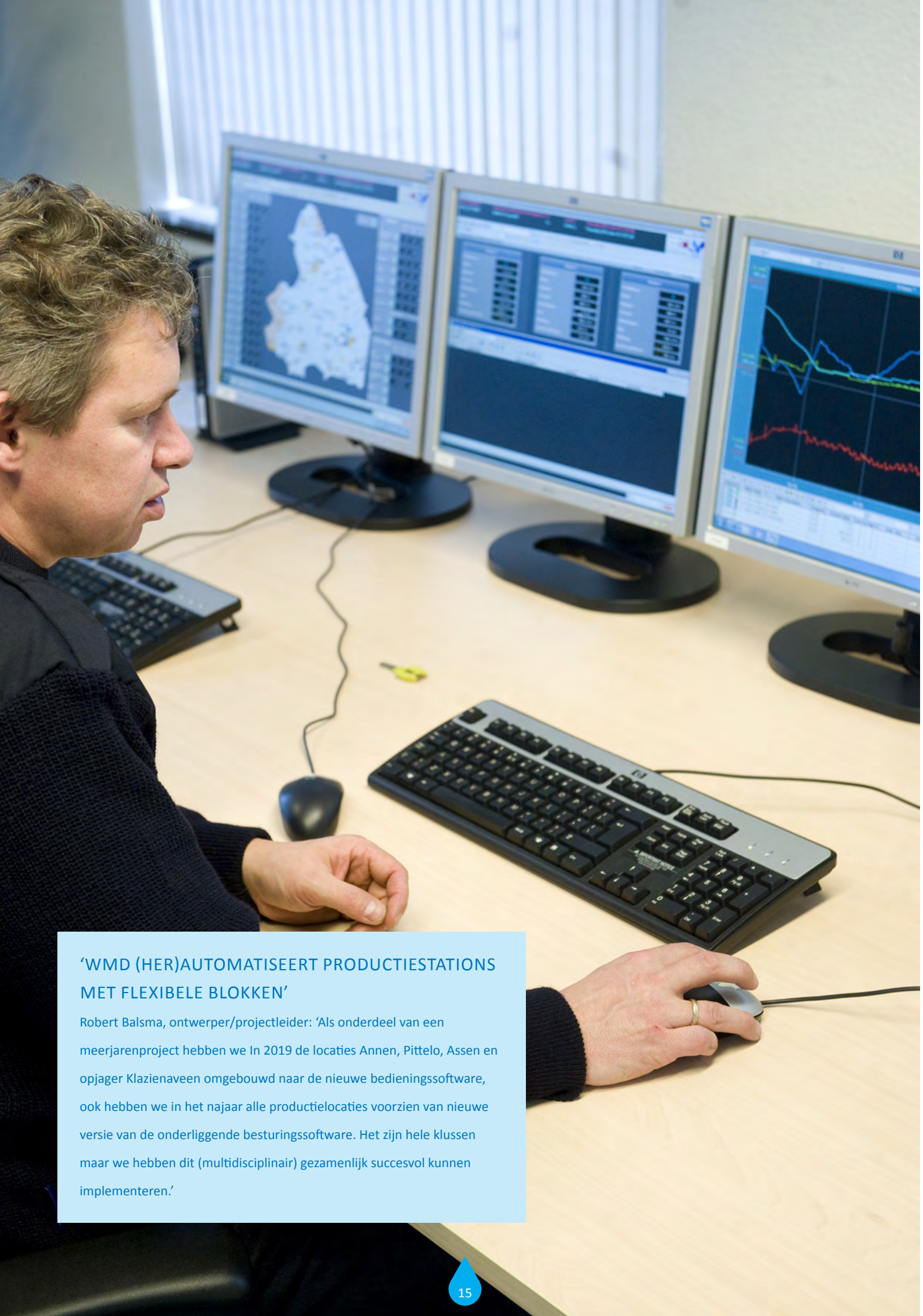
KLANT IN BEELD

Onderhoud van hoofdleidingen en aansluitleidingen

In 2019 hebben monteurs van WMD in totaal 3.147 bezoeken aan onze klanten gebracht om technische storingen aan de waterleiding of watermeter te verhelpen. Dit waren er 5.347 in 2018. De afname kan grotendeels worden verklaard door minder storingen door bevroren watermeters als gevolg van de zachte winter.

Klantbezoek januari / december 2019

‘WMD (HER)AUTOMATISEERT PRODUCTIESTATIONS MET FLEXIBELE BLOKKEN’

Robert Balsma, ontwerper/projectleider: ‘Als onderdeel van een meerjarenproject hebben we in 2019 de locaties Annen, Pittelo, Assen en opjager Klazienaveen omgebouwd naar de nieuwe bedieningssoftware, ook hebben we in het najaar alle productielocaties voorzien van nieuwe versie van de onderliggende besturingssoftware. Het zijn hele klussen maar we hebben dit (multidisciplinair) gezamenlijk succesvol kunnen implementeren.’

Leveringsonderbrekingen

In 2019 hebben onze klanten in totaal gemiddeld vier minuten en tien seconden geen drinkwater gehad zonder dat ze hierover geïnformeerd waren. Hiermee is WMD over 2019 goed in staat gebleken om de trend met betrekking tot de ondermaatse leveringsminuten stabiel te houden.

Waar mogelijk combineert WMD de aanleg- en vervangingsprojecten met gemeente en collega-nutsbedrijven, zodat de klanten zo weinig mogelijk overlast ondervinden van de uitvoering van de gemeentelijke projecten en nutsprojecten. Klanten ontvangen minimaal 3 dagen van te voren bericht over een onderbreking in de levering van water (geplande OLM). De geplande OLM's laten een dalende lijn zien.

	2017	2018	2019
Geplande OLM's	6 min en 49 sec	4 min en 38 sec	3 min en 41 sec

Klachten

In totaal zijn er in 2019 919 klachten binnengekomen. Daarnaast waren er ook nog 20 complimenten. In 2019 zijn er 217 meer klachten binnengekomen in vergelijking met het voorgaande jaar. De extra klachten over 2019 worden grotendeels verklaard door een stijging in het aantal drukklachten vanwege het extreem warme weer.

Watermeters vervangen

Elk jaar vervangt WMD ongeveer 16.500 watermeters. Het gaat hierbij om watermeters waarbij een standtijd van ongeveer 12 jaar is bereikt. Na 12 jaar kan een watermeter minder nauwkeurig meten.

Bij een klein percentage van de klanten komt het voor dat de meter niet kan worden vervangen. Bijvoorbeeld omdat het niet lukt om een afspraak te maken of doordat de watermeter niet bereikbaar is. Hierdoor is de standtijd langer dan 12 jaar; in sommige gevallen zelfs 20 jaar. In 2019 is op projectmatige wijze gewerkt aan het wegwerken van de achterstand die hierdoor de afgelopen jaren is opgebouwd. Dit heeft geresulteerd in een afname van 65% van watermeters die langer dan 20 jaar geleden geplaatst zijn. In 2020 wordt deze aanpak voortgezet om deze achterstanden te minimaliseren. Ook komt de focus te liggen op de vervanging van watermeters die tussen 2000 en 2008 zijn geplaatst.

‘WMD’ERS SCHRIJVEN HISTORIE TIJDENS FITTERIJWEDSTRIJDEN’

Willem Reinink, controleur drinkwaterinstallaties: ‘Na maandenlang oefenen was het begin november tijd voor het echte werk. Drie monteursteams, een directieteam én een damesteam bonden in de RAI de strijd aan met andere waterbedrijven tijdens de fitterijwedstrijden 2019. Nog nooit deed WMD met zoveel teams mee. En nog een unicum: we gingen met een prijs naar huis. De managers legden in hun klasse beslag op het brons.’

Telefonie

In 2019 zijn ruim 68.000 telefoontjes binnengekomen bij de klantenservice. Het grootste deel van de binnengekomen telefoontjes ging over verhuizingen, vragen over facturen, aanmaningen en betalingsproblemen. In vergelijking met eerdere jaren is dit aantal redelijk constant gebleven.

Chat

In februari is WMD gestart met het gebruik van chat als aanvullend middel voor de communicatie met onze klanten. In 2019 zijn er in totaal 1.270 chatgesprekken met de klant gevoerd. Het aantal chatgesprekken varieert van 8 tot 30 op een dag. Het tijdvenster waarin deze gesprekken plaatsvinden is van 08.30 tot 17.00 uur. Medewerkers vinden deze manier van communicatie een waardevolle aanvulling op de al bestaande kanalen, omdat uit de gesprekken naar voren komt dat onze klanten dit communicatiemiddel als positief ervaren.

WMD Waterdag

Op zaterdag 13 juli zette WMD de deuren van de Waterfabriek in Hoogeveen open voor het publiek. Ruim 2.100 jonge en oudere bezoekers maakten gebruik van de unieke gelegenheid om op de WMD Waterdag een kijkje achter de schermen te nemen. Er waren diverse activiteiten te doen die de bezoeker lieten ervaren wat er gebeurt bij WMD. Ruim 65 WMD'ers waren in touw om alle activiteiten te begeleiden.

Drenthe Toen

Drenthe Toen is het geschiedenisplatform van onze provincie, waarin Radio Drenthe een duik neemt in de geschiedenis. In het programma is 10 weken lang een serie uitgezonden over de geschiedenis van het Drentse leidingwater. Veel (oud)medewerkers van WMD vertelden hun verhalen over vroeger.

Klantenpanel

Het klantenpanel kijkt positief kritisch naar de service en de communicatie van WMD. De afgelopen jaren zijn op advies van het panel al verschillende verbeteringen doorgevoerd. WMD heeft in 2019 afscheid genomen van de leden van het vorige panel; hun zittingsperiode zat er na vier jaar op. Uit 150 kandidaten is een nieuw panel samengesteld. Op 22 november 2019 was de eerste bijeenkomst van het panel in de nieuwe samenstelling.

WMD Watertap

Je komt ze steeds vaker tegen. De WMD Watertap. Sporters, reizigers, wandelaars, spelende kinderen, studenten en winkelend publiek kunnen hun flesjes vullen met Drents drinkwater. Een mooie ontwikkeling die past bij een gezonde en duurzame levensstijl. In 2019 zijn ook alle NS-stations in Drenthe voorzien van een watertappunt.

‘ZIEN, HOREN, PROEVEN EN BELEVEN OP DE WMD WATERDAG’

Annemoreen Ooms, senior communicatieadviseur: ‘Ruim 2.000 bezoekers kwamen naar de waterdag in Hoogeveen om de wereld achter Drents drinkwater te ontdekken. Er was genoeg te doen: van waterproefjes en een virtual reality experience tot een natuurspeurtocht. En een groot aantal kinderen liet zien dat zij over een tijdje prima bij WMD kunnen werken door het repareren van hun eerste lekke waterleiding.’

INVESTERINGEN IN DE TOEKOMST

Nieuwbouw productiestation Beilen

Het contract met Vitens voor de levering van drinkwater vanuit productiestation Beilen naar productiestation Terwisscha in Friesland is begin 2019 ondertekend. De levering begint vanaf 2023 met een hoeveelheid van 2 miljoen m³ per jaar en neemt in 2028 toe tot 3 miljoen m³ per jaar. Om deze hoeveelheden te kunnen leveren wordt een nieuw productiestation gebouwd in Beilen. Het procesontwerp van de nieuwe zuivering is eind 2019 afgerond. Met dit ontwerp wordt ook aan de hogere kwaliteitseisen ten aanzien van de hardheid van het drinkwater voldaan. Gezien het belang van deze nieuwbouw voor zowel WMD als Vitens wordt dit project door een gezamenlijke stuurgroep aangestuurd.

Procesautomatisering

In 2018 is WMD gestart met een project om op alle productiestations de hardware en software van de processturing te vervangen. Dit is een zeer omvangrijke klus waarbij de teams Projecten Installaties en Bedrijfsvoering nauw samenwerken. Alle benodigde software wordt in eigen beheer geschreven, getest en op locatie geïmplementeerd nadat de hardware is vervangen. Voorafgaand aan de ombouw wordt de geschreven software ook nog eens uitvoerig getest door het team Bedrijfsvoering. Tijdens de ombouw draait het station op 'hand'. Voordat het station definitief overgaat, worden alle functionaliteiten ook in de praktijk getest. In 2019 zijn de productiestations Noordbargeres, Valtherbos, Annen en meerdere opjagers succesvol omgebouwd.

Energievisie

In de visie 'Drents drinkwater, natuurlijk goed' (2019-2023) heeft WMD ervoor gekozen om in te zetten op verduurzaming. Voor de zuivering en distributie van drinkwater gebruikt WMD een grote hoeveelheid elektriciteit. In 2019 is een concept geschreven voor de toekomstige energievoorziening van WMD. Hierin is een scenario uitgewerkt waarbij het elektriciteitsgebruik van WMD volledig zelf duurzaam kan worden opgewekt door een slimme combinatie van zonnepanelen, windmolens en waterstofgas. Waterstofgas is in dit concept nodig om elektriciteit te kunnen maken op momenten dat er geen wind- of zonne-energie beschikbaar is. Verdere uitwerking van het concept is nodig voordat kan worden bepaald of realisatie mogelijk is, met name op het gebied van productie en benutting van waterstofgas.

‘EEN WEERSPIEGELING VAN HET PRODUCTIEPROCES’

Maurice Beerlink, teamleider Projecten Installaties: ‘Het ontwerp van het nieuwe productiestation in Beilen beeldt het productieproces uit. De oranje kleur staat voor de ijzeroxidatie die onderdeel is van het zuiveringsproces. De mangaankleurige bakstenen worden gemaakt van ijzerslib van andere drinkwaterzuiveringen in Nederland.’

AFBOUW NIET-DRINKWATERACTIVITEITEN

In 2019 is een aantal belangrijke besluiten genomen in het proces tot verdere afbouw van de niet-drinkwateractiviteiten. Zo zijn er afspraken gemaakt over de beëindiging van de betrokkenheid van WMD met Indonesische entiteiten, de bottelarij Anl'eau B.V. en dierenpark Wildlands. Eind 2019 heeft WMD nog vier niet-drinkwateractiviteiten. Dit zijn twee gietwaterprojecten (Klazienaveen en Erica) en de levering van industriewater aan Cabot en de NAM.

In 2020 wordt een begin gemaakt om ook deze activiteiten af te stoten met uitzondering van de twee TED-projecten in Hoogeveen en Emmen. TED betekent Thermische Energie uit Drinkwater. Deze activiteiten hebben een directe link met het maken van drinkwater. In overleg met de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) bespreekt de drinkwatersector de mogelijkheid of TED wettelijk als onderdeel van de primaire taak kan worden geformuleerd.

Wildlands

In 2019 is het risicodossier Wildlands afgerond. In 2018 ontstond een situatie waarbij een faillissement dreigde voor Wildlands. De betrokken partijen, waaronder de gemeente Emmen, de provincie Drenthe en WMD, hebben deze situatie omgezet in een doorstart. WMD is in de nieuwe situatie alleen nog eigenaar van de gronden en is leverancier van drinkwater.

Dankzij de bereidheid van twee aandeelhouders om een achtergestelde lening te verstrekken aan WMD, kon WMD voldoen aan de solvabiliteitseis die door haar bankiers wordt gesteld.

Bottelarij

Voor de bottelarij Anl'eau B.V. was bij het opstellen van de begroting 2019 het vooruitzicht dat de bottelarij zou worden verkocht. Halverwege 2019 is gebleken dat het continueren van de bottelactiviteiten door een derde, onverenigbaar was met de drinkwateractiviteiten van WMD in het waterwingebied Breevenen. Met goedkeuring van RvC en AvA is besloten de vennootschap zo snel mogelijk te liquideren met inachtneming van de nodige zorgvuldigheid richting de medewerkers en de klanten van de bottelarij. Voor de individuele medewerkers zijn intussen maatwerkoplossingen gevonden. De contracten met klanten zijn opgezegd en met hen wordt gekeken naar de overgang van de inkoop van gebotteld water van een andere partij. Per 1 januari 2020 is de bottellijn van de 18,9 liter flessen verkocht. Overige zaken worden in de loop van 2020 afgewikkeld.

* Waterfabriek *

‘EEN EINDE AAN EEN LEUKE EN UITDAGENDE LOCATIE VAN WMD’

Wichert Kanis, manager Industrierwater: ‘WMD begon in 2002 met de waterzuivering van Wlidlands. Later leverde WMD ook warmte en elektriciteit. In 2019 kwam daar een einde aan. Vanaf 1 april is Wildlands eigenaar van alle installaties. Tot 1 april 2021 worden medewerkers van WMD ingehuurd om de kennis over te dragen.’

Afbouw overige deelnemingen

WMD heeft ervoor gekozen de betrokkenheid in Indonesië zorgvuldig en met respect voor de belangen van Indonesische werknemers van WMD af te wikkelen. Het waterlaboratorium van WMD in Indonesië, PT WLN, is in het voorjaar van 2019 verkocht aan SGS, een groot gerenommeerd internationaal opererend laboratorium. SGS heeft de 75 medewerkers van het waterlaboratorium overgenomen.

Met de verkoop van het waterlaboratorium resteert nu nog de verkoop van PTAM, het lokale waterbedrijf van Manado. Van de 21 voorheen actieve vennootschappen zijn inmiddels 18 overgedragen of geliquideerd. Het is de verwachting dat de afwikkeling van deze drie vennootschappen (PT Air Manado, Remu Sorong, Dream Sukses Airindo) in 2020 plaatsvindt. Vervolgens kan dan ook definitief een punt worden gezet achter de samenwerking van WMD met de Indonesische waterbedrijven. Dit is geheel in lijn met de visie van WMD.

AANSPRAKELIJKHEIDSTRAJECT

Begin 2016 heeft de toenmalige raad van commissarissen van WMD opdracht gegeven voor een onderzoek naar de informatievoorziening tussen bestuur, accountant en raad van commissarissen over een kritisch rapport van het Ministerie van Buitenlandse Zaken over de Indonesische activiteiten van WMD. Dit onderzoek heeft geleid tot een aanvullend onderzoek. Het doel was om meer in detail te kunnen duiden hoe de besluitvorming in de raad van commissarissen en de vergadering van aandeelhouders over de Indonesiëactiviteiten tot stand is gekomen in de periode van 2004 – 2016.

Samen met de aandeelhouders en raad van commissarissen is halverwege 2018 gekozen om te starten met het houden van een voorlopig getuigenverhoor. Hierbij zijn de belangrijkste getuigen over de meest relevante periode door de rechter onder ede gehoord. Eind 2019 is besloten om te stoppen met het aansprakelijkheidstraject. Het besluit tot stopzetting van het aansprakelijkheidstraject is genomen nadat alle informatie is verzameld en betrokkenen geraadpleegd zijn. Doordat de voorlopige getuigenverhoren in het openbaar zijn gehouden is hierbij maximale transparantie gegeven.

WMD betreurt het dat besluiten uit het verleden tot grote verliezen hebben geleid. Dit is ook de reden dat de organisatie maatregelen heeft genomen. Er is een nieuw bestuur, een nieuwe raad van commissarissen en een nieuwe accountant aangesteld. En er zijn strengere financiële kaders afgesproken. Deze zijn vastgelegd in statuten en reglementen.

‘VERBOUWING REGIOKANTOOR VAN START’

Joop Suelmann, uitvoerder
en projectleider bouwkunde:

‘In september 2019 zijn we
begonnen met de verbouwing
van het regiokantoor in Assen.

Er komen ruime, lichte
werkplekken met stiltezones en
het pand wordt opgewaardeerd
naar de energienorm van 2030.

We verwachten dat onze collega’s
medio april 2020 het pand
betrekken.’

RISICOBEBEERSING

WMD beschikt over meerdere systemen om op de betreffende niveaus mogelijke risico's te beheersen. De continue bewaking van de waterkwaliteit en de 24-uurs bewaking van de waterproductie en distributie vormen de kern van de risicobeheersing van de drinkwatervoorziening voor de klanten van WMD. Voor calamiteitensituaties beschikt WMD in de eerste plaats over goed geoutilleerde vakmensen die ook werken in de wacht- en storingsdienst. Daarnaast zijn er specifieke afspraken met leveranciers, WMD beschikt over reservematerialen en vele technische noodvoorzieningen die ingezet kunnen worden om verstoringen in de watervoorziening op te vangen. Tenslotte beschikt WMD over een reservecapaciteit van 10% van het maximale productievermogen als extra buffer bij noodsituaties.

Op strategisch niveau zijn de belangrijkste risicobeheersmaatregelen de samenwerkingsverbanden met de collega-drinkwaterbedrijven in de meest brede zin, de intensieve beleidsafstemming over strategische plannen met de provincie en de gemeenten en de continue ontwikkeling van het primaire proces op technologisch gebied.

Op tactisch niveau beschikt WMD over een planning- en controlcyclus, zowel op sector- als op bedrijfsniveau. De sturing op de (grote) projecten vindt plaats aan de hand van het reguliere investeringsoverleg. Voor de werkzaamheden van ondersteunende diensten waaronder financiën, inkoop, ICT, HRM en facilitaire zaken (documentbeheersing) is beleid opgesteld. WMD beschikt over een eigen intern auditprogramma.

De risicobeheersingssystemen met betrekking tot de financiële zaken zijn opgenomen in het hoofdstuk Financiële instrumenten en risicobeheersing in dit jaarverslag.

Tenslotte beschikt WMD over een compliance-programma dat toeziet op de opvolging en juiste toepassing van de wet- en (in- en externe) regelgeving.

Twee keer per jaar vindt er een externe audit plaats door Lloyds waarbij alle processen (primaire en secundaire) worden getoetst. In 2019 heeft WMD het ISO-certificaat 9001-2015 opnieuw verkregen naar aanleiding van het assessment in januari 2019.

BETROKKEN MEDEWERKERS, 'FIT' VOOR DE TOEKOMST

Fit en Vitaal

In 2019 is een start gemaakt met het project Fit en Vitaal. WMD wil meer investeren in de professionaliteit en flexibiliteit van medewerkers. Naast ontwikkelmogelijkheden vindt het bedrijf vitaliteit en werkplezier belangrijk. Met Fit en Vitaal wil WMD medewerkers de mogelijkheid bieden om op een prettige en vitale manier te blijven werken. Daarnaast is het belangrijk om de bewustwording van de medewerkers over het onderwerp duurzame inzetbaarheid te vergroten. Het project Fit en Vitaal besteedt aandacht aan fysieke fitheid, mentale vitaliteit, duurzame inzetbaarheid en een goede werk-privébalans. Eind 2019 is aan alle medewerkers een fitcheck aangeboden. Meer dan 100 medewerkers hebben hier gebruik van gemaakt. Verwacht wordt dat de resultaten hiervan bijdragen aan de bewustwording van een gezonde levensstijl.

Arbeidsmarktcommunicatie

WMD is regelmatig op zoek naar nieuwe collega's. In 2019 is gestart met het vormgeven van het werkgeversmerk van WMD. Dit heeft geresulteerd in een eerste concept voor een campagne die in 2020 start.

Kengetallen samenstelling personeel WMD

In 2019 zijn 36 medewerkers in dienst gekomen en 16 medewerkers uit dienst getreden bij WMD. De uitstroom is overwegend het gevolg van pensionering. De toename van het aantal medewerkers is het gevolg van de volgende keuzes:

- Bij team Klant zijn medewerkers die langdurig werden ingehuurd, in dienst gekomen.
- WMD besteedt het functioneel beheer van het klantinformatiesysteem niet langer uit.
- De strategische afdeling is uitgebreid in verband met externe ontwikkelingen van grondwaterkwaliteit, droogte en toenemende eisen vanuit wet- en regelgeving.
- Er komen meer activiteiten voort uit de toename van investeringen in aanvullende zuiveringsstappen en vervanging van verouderde infrastructuur.

Kengetallen personeel

	2017	2018	2019
Fte	147,96	161,57	180,33
Aantal medewerkers	166	179	199
Gemiddelde leeftijd	51 jaar	50 jaar	48 jaar
Gemiddeld aantal dienstjaren	22,9	19,6	18,33
Full time/ part time	120/46	128/51	140/59
Man/vrouw	130/35	141/38	151/48
Ziekteverzuim	5%	5,2%	5,6%

‘WMD’ERS HEBBEN VERRASSEND GROENE VINGERS’

Saskia Teeuw, communicatieadviseur: ‘In juni staken bijna 120 WMD’ers hun handen uit de mouwen in waterwingebied Valtherbos. Gewapend met simpel handgereedschap en handschoenen bestreden we de prunus en staken we in de boomgaard Jacobskruiskruid. Tijdens een flinke wandeling hebben we ook nog veel geleerd over het gebied.’

BERICHT VAN DE OR

2019 was het eerste jaar van de ondernemingsraad (OR) in de huidige samenstelling. Breed gedragen verkiezingen, met 10 kandidaten voor 7 zetels en een opkomstpercentage van 85%, resulteerden in een OR waarin bijna alle sectoren van WMD vertegenwoordigd zijn. Hierdoor vormt de raad een goede afspiegeling van alle medewerkers van WMD.

Teamontwikkeling

Omdat er sprake was van een nieuwe OR, is er in 2019 veel aandacht geweest voor teamontwikkeling. Een van de belangrijkste onderwerpen waarin de OR zich op dit gebied heeft verdiept is 'Deep Democracy'. Dit is een vergadermethode waarbij niet alleen wordt uitgegaan van het meerderheidsbesluit, maar waarbij ook de dialoog wordt aangegaan met de minderheid om zo tot beter onderbouwde keuzes en besluiten te komen. Dit heeft een grote, en vooral positieve, invloed gehad op de manier waarop de OR nu vergadert en besluiten neemt.

Contact met de achterban

Speerpunten van deze OR zijn onder andere het zo proactief mogelijk optreden en een goed contact onderhouden met de achterban. De OR-leden bezoeken voor dat laatste regelmatig de werkoverleggen van de verschillende afdelingen. Daarnaast heeft de OR met iedere nieuwe medewerker binnen WMD een kennismakingsgesprek. Ook communiceert de OR regelmatig via intranet en het personeelsblad De Brobbels.

Onderwerpen

Tijdens de acht overlegvergaderingen tussen de ondernemingsraad en de bestuurder in 2019, waarvan twee in het bijzijn van mevrouw Visser uit de RvC (artikel 24 WOR) zijn onder andere de volgende onderwerpen besproken:

- masterplan infrastructuur WMD 2019-2040
- meerjareninvesteringsplan
- regeling melding misstand en het protocol vertrouwenspersoon
- aanpassing WOR, verplichting tot bespreken beloningsverschillen
- gratis ontwikkeladvies 45-plussers
- aanstelling andere bedrijfsarts
- vertrouwensfuncties en screening personeel
- onderzoeksvraag GiGA
- werkkostenregeling
- protocol autovolgsysteem
- project Fit en Vitaal
- functievervulling binnen team Projecten Distributie
- afbouw bottelarij en herplaatsing medewerkers
- plaatsing machinisten Ander Water binnen sector Productie
- wet arbeidsmarkt in balans
- registratie werken met gevaarlijke stoffen in persoonsdossier
- verbouwing regiokantoor Fokkerstraat
- financieel plan 2020
- verbetering klantprocessen
- duurzaamheid
- rookbeleid
- indelingscommissie functiewaardering

OR VERDIEPT ZICH IN DEEP DEMOCRACY

Hans Bunk, voorzitter ondernemingsraad WMD: 'In september heeft de ondernemingsraad kennisgemaakt met Deep Democracy. Een vergadermethode om tot beter onderbouwde keuzes en besluiten te komen. Bij Deep Democracy luister en handel je niet alleen naar het meerderheidsbesluit, maar je gaat juist de dialoog aan met de minderheid. Je geeft de 'tegenstemmer' uitgebreid de gelegenheid om zijn mening en standpunt aan te geven. Hierdoor wordt het besluit kwalitatief sterker.'

Van links naar rechts: R. Balsma, A. Langenhuizen, A.J. van der Weide, M. Westenbrink, I. Folkersma, J. Suelmann, H. Kreeft, H. Bunk

BESTUURSVERKLARING

De bestuurder van WMD verklaart naar beste weten:

- Dat de jaarrekening 2019 een getrouw beeld geeft van de activa, de passiva, de financiële positie per 31 december 2019 en het resultaat over 2019 van WMD en de in de consolidatie opgenomen ondernemingen.
- Dat het jaarverslag een getrouw beeld geeft van de toestand op de balansdatum per 31 december 2019 en de gang van zaken gedurende het boekjaar bij WMD.
- Dat in het jaarverslag de wezenlijke risico's zijn beschreven waarmee WMD wordt geconfronteerd.

VOORSTEL AAN DE AANDEELHOUDERS

Hierbij bieden wij u het door het bestuur opgemaakte jaarverslag 2019 van N.V. Waterbedrijf Drenthe aan met daarin opgenomen de jaarrekening over 2019 conform artikel 29 van de Statuten N.V. Waterbedrijf Drenthe.

Het jaarverslag is met het bestuur besproken in een vergadering van de raad van commissarissen, waarbij ook de accountant aanwezig was.

De enkelvoudige en geconsolideerde winst-en verliesrekening over 2019 sluit met een positief saldo van € 2,2 miljoen. Voorgesteld wordt het resultaat aan de overige reserve toe te voegen.

De algemene vergadering van aandeelhouders wordt verzocht:

- Te besluiten tot het vaststellen van de jaarrekening 2019 van N.V. Waterbedrijf Drenthe.
- Kwijting en decharge te verlenen over het jaar 2019 aan de huidige bestuurder van N.V. Waterbedrijf Drenthe voor de door hem verrichte werkzaamheden en het door hem gevoerde beleid voor zover dat beleid uit de vastgestelde jaarrekening van N.V. Waterbedrijf Drenthe blijkt of dat beleid aan de algemene vergadering van N.V. Waterbedrijf Drenthe bekend is gemaakt.
- Kwijting en decharge te verlenen voor het jaar 2019 aan de huidige commissarissen van N.V. Waterbedrijf Drenthe voor de door de betreffende commissarissen verrichte werkzaamheden en het door hen gehouden toezicht voor zover dat toezicht uit de vastgestelde jaarrekening van N.V. Waterbedrijf Drenthe blijkt of dat toezicht aan de algemene vergadering van N.V. Waterbedrijf Drenthe bekend is gemaakt.

Assen, 1 mei 2020

VERSLAG VAN DE RAAD VAN COMMISSARISSEN

INLEIDING

De raad van commissarissen (RvC) houdt toezicht op en geeft gevraagd en ongevraagd advies aan de bestuurder over de doelstellingen, de strategie en het beleid van de vennootschap. Tevens treedt de RvC op als werkgever van de bestuurder en onderhoudt de RvC contacten met interne en externe stakeholders. In dit verslag legt de RvC verantwoording af over de wijze waarop invulling is gegeven aan de uitvoering van de taken en bevoegdheden in 2019.

De RvC heeft toezicht gehouden door het bespreken van de volgende onderwerpen:

- strategie
 - verkoop waterlaboratorium PT WLN en verdere afbouw activiteiten Indonesië
 - beëindiging aansprakelijkheidstraject inzake de projecten in Indonesië
 - afbouw bottelactiviteiten (bottelarij)
 - nieuwbouw productiestation Beilen en engros levering aan Vitens
 - definitieve afwikkeling Wildlands
- beleid/regulier
 - jaarverslag en jaarrekening 2018
 - aandeelhoudersvergaderingen NieuWater B.V. en WLN B.V.
 - verkoop van onroerend goed
 - jaarverslag OR
 - financieel plan 2020
 - tarieven en tarievenregeling 2020

Bovenstaande onderwerpen zijn besproken binnen de RvC, met de bestuurder en met de aandeelhouders. Waar en wanneer nodig, is door de RvC gevraagd en ongevraagd advies gegeven.

De rol van werkgever is door de RvC uitgevoerd door kritisch te zijn op de rol, taken en bevoegdheden van de bestuurder, maar ook op de wijze waarop de bestuurder omgaat met de rol, taken en bevoegdheden van andere belanghouders. De RvC heeft contact onderhouden met belanghouders en hen geïnformeerd. Waar en wanneer nodig heeft de RvC verantwoording afgelegd en gezorgd dat hij aanspreekbaar is.

Tenslotte is de RvC kritisch geweest op zijn eigen rol, taken en bevoegdheden. Dit is terug te zien in de zelfevaluatie die is uitgevoerd en in de aanspreekbaarheid tijdens de vergaderingen.

De RvC heeft in 2019 zes keer vergaderd in aanwezigheid van de bestuurder. Daarnaast is een bezoek gebracht aan Waterlaboratorium Noord (WLN) waarvan WMD voor 50% aandeelhouder is. Waterbedrijf Groningen, een belangrijke samenwerkingspartner van WMD, is ook 50% aandeelhouder.

Bij twee overlegvergaderingen tussen de bestuurder en de ondernemingsraad (op 13 maart en 22 oktober 2019) waarin de algemene gang van zaken van de onderneming is besproken (artikel 24 WOR), is mevrouw Visser als vertegenwoordiger van de raad aanwezig geweest. Het jaarverslag en de jaarrekening 2019, het financieel plan en de tarieven 2020, het definitieve besluit tot het afbouwen van de bottelactiviteiten zijn hier onder andere aan de orde geweest. Ook heeft twee keer informeel overleg tussen de raad en het managementteam plaatsgevonden, op 18 mei en 14 november 2019.

SAMENSTELLING RAAD VAN COMMISSARISSEN

De Wet Bestuur en Toezicht, die sinds 2013 van kracht is, geeft als doelstelling dat minimaal 30% van de zetels wordt bezet door mannen en minimaal 30% door vrouwen. De RvC voldoet hieraan. De samenstelling van de RvC voldoet tevens aan het onafhankelijkheidsvereiste zoals geformuleerd in artikel 1.1.5 van het Reglement Raad van Commissarissen.

De RvC van N.V. Waterbedrijf Drenthe bestaat uit:

Mevrouw mr. E.H. Elgersma (26 juni 1962), voorzitter RvC, lid Remuneratiecommissie

Ervaren toezichthouder (zowel lid als voorzitter), bestuurder, advocaat en curator. Tot 1 september 2019 tevens strategisch adviseur en projectleider op het gebied van duurzaamheid in de gebouwde omgeving. Vanaf 1 november 2019 gestart als directeur bestuurder bij de Stichting Woningbouw Achtkarspelen. Relevante nevenfuncties: voorzitter van de RvC van de woningstichting Beter Wonen te Almelo; voorzitter van de RvC van woningstichting Weststellingwerf te Wolvega (beide tot 1 november 2019); secretaris van het bestuur van de Steenwijkerlandse Uitdaging; lid bezwaar en adviescommissie Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN) (tot 1 april 2019); lid gemeenteraad D66 en lid van de landelijke Besluitvormingscommissie van D66.

[De heer drs. A.J. Mewe \(20 november 1949\), vicevoorzitter RvC, voorzitter Remuneratiecommissie](#)

Ruime ervaring als toezichthouder in de publieke sector. Kennis van en ervaring binnen het openbaar bestuur. Als oud-gemeentesecretaris van Emmen, bekend met de bestuurscultuur en de (bestuurlijke) verhoudingen binnen de provincie Drenthe. Uiteenlopende ervaring als (eind-)verantwoordelijk (algemeen) directeur en vertrouwd met organisatieontwikkeling. Eigenaar AM Interim, voor interim-management en advies. Relevante nevenfuncties: voorzitter raad van toezicht Jeugdbescherming Noord en Veilig Thuis Groningen.

[Mevrouw M.B. Visser RA \(15 december 1961\), voorzitter Auditcommissie, contactpersoon OR](#)

Opgeleid en gevormd als accountant in de controle- en adviespraktijk. Naast de accountantspraktijk ook de functie van secretaris van de ondernemingsraad vervuld. Op dit moment werkzaam als senior-controller bij Hogeschool Windesheim. Zeer ervaren toezichthouder in uiteenlopende organisaties binnen de publieke sector. Relevante nevenfuncties: lid raad van toezicht Entrea Lindenhout groep; lid raad van toezicht Zonnehuisgroep IJssel-Vecht.

[De heer drs. R.W. Heutink \(8 juni 1956\), lid Auditcommissie](#)

Brede management- en onderzoekservaring in (internationaal) bedrijfsleven. In 2014 gestopt als (statutair) directeur van Ipsos Nederland. Ruime ervaring in marketing, onderzoek en commercie. In 2016 gestart met diverse toezichthoudende functies in cultuur en onderwijs. Relevante nevenfuncties: lid raad van toezicht Open Schoolgemeenschap Bijlmer; voorzitter raad van toezicht Stichting Texels Museum.

[De heer prof. dr. ir. L.C. Rietveld \(3 september 1961\)](#)

Hoogleraar Drinking Water and Urban Water Technology, verbonden aan de Technische Universiteit Delft. Gerenommeerd hoogleraar met een inhoudelijke oriëntatie op de integratie en innovatie van de drinkwatervoorziening in Nederland en daarbuiten. Relevante nevenfuncties: ruime management- en advieservaring, onder andere als lid van de Visitatiecommissie Bestuursakkoord Water; onbezoldigd bestuurslid van Elemental Water Foundation, Lamminga Fonds en Stichting International Water Conferences.

COMMISSIES

De raad van commissarissen heeft de volgende twee permanente commissies: de remuneratiecommissie en de auditcommissie. Deze commissies bereiden ieder binnen hun eigen taakgebied de besluitvorming van de RvC op dat gebied voor en adviseren de raad. In de vergaderingen van de commissies vindt een verdieping van de onderwerpen plaats. De belangrijkste overwegingen en bevindingen van beide commissies worden daarna teruggekoppeld in de vergaderingen van de RvC waarmee zorgvuldige besluitvorming mogelijk is.

Auditcommissie

De Auditcommissie bestaat uit mevrouw M.B. Visser (voorzitter) en de heer R.W. Heutink. De Auditcommissie adviseert de raad bij de uitvoering van zijn taak tot het houden van toezicht op de interne risicobeheer- en controlesystemen alsmede de jaarverslaglegging en de begroting in relatie tot tarieven. Voor de werkzaamheden van de commissie is een reglement opgesteld. De commissie is in het verslagjaar vijf keer bijeengekomen, waarvan één vergadering in het bijzijn van de accountant. Daarnaast is kennisgemaakt met de nieuwe accountant voor de boekjaren 2019-2022.

In financieel opzicht heeft WMD een spannend jaar achter de rug. Door de afboekingen die in 2017 en 2018 hebben plaatsgevonden in verband met de afbouw van de Indonesiëactiviteiten en de definitieve 'ontvlechting' met Wildlands is het eigen vermogen gedaald. Doordat twee grootaandeelhouders een achtergestelde lening hebben verstrekt, is het gelukt om het vereiste solvabiliteitsniveau te handhaven. Het eigen vermogen zal moeten groeien om in de pas te blijven met de stijging van het vreemd vermogen dat nodig is voor de investeringen in productiestations en leidingen. De investeringen stijgen ten gevolge van externe ontwikkelingen en de vervanging van verouderde infrastructuur. De druk op de tarieven neemt toe door de investeringsbehoefte. Dit punt heeft de continue aandacht van de auditcommissie.

De auditcommissie boog zich, ter voorbereiding op de vergadering van de voltallige raad, over de jaarcijfers en besprak het accountantsverslag 2019 met de accountant. Daarnaast werden in de auditcommissie het financieel plan en de drinkwatertarieven 2020 behandeld en is uitvoerig stilgestaan bij het besluit tot het beëindigen van de bottelactiviteiten en de definitieve afwikkeling rondom Wildlands. Ook heeft de auditcommissie samen met de bestuurder en de manager Klant en Bedrijfsondersteuning haar eigen functioneren geëvalueerd. De auditcommissie heeft de kwartaalrapportages 2019 inclusief de forecast 2019 besproken met de bestuurder en de manager Klant en Bedrijfsondersteuning. De auditcommissie constateert dat WMD een proces in gang heeft gezet om de interne financiële sturing, beheersing en verantwoording te verbeteren.

Remuneratiecommissie

De Remuneratiecommissie bestaat uit de heer A.J. Mewe (voorzitter) en mevrouw E.H. Elgersma. De commissie is in 2019 vier keer bijeengekomen. Tijdens deze vergaderingen is onder andere gesproken over de governance van WMD, de beoordeling van de prestaties van de bestuurder en de nieuwe prestatieafspraken met de bestuurder, de secundaire arbeidsvoorwaarden van de bestuurder binnen de WNT, de bezoldiging van de leden van de RvC en het rooster van aftreden. De beoordeling van de bestuurder is gebeurd mede op basis van een 360° feedback. Daarnaast is ter beoordeling van het functioneren gesproken over de realisatie van de eerder afgesproken prestatiedoelstellingen en -resultaten. Verder vond in de Remuneratiecommissie de voorbereiding plaats van de jaarlijkse zelfevaluatie van de RvC; de raad heeft ervoor gekozen ook dit jaar externe begeleiding in te zetten. De commissie heeft het voorbereidend overleg gedaan met de externe begeleider. Voor de zelfevaluatie is gekozen voor de 360° feedback methodiek.

Tijdens de tweedaagse bijeenkomst van de RvC in het najaar is de genoemde jaarlijkse zelfevaluatie uitgevoerd. De conclusie is onder andere dat de RvC een uitdagend jaar achter de rug heeft, waarbij voor WMD belangrijke dossiers zijn afgewikkeld. Voor wat betreft het eigen functioneren is er een hoge mate van overeenstemming over welke punten goed gaan en welke punten beter kunnen. De raad heeft de samenstelling en kwaliteit van de raad (en zijn voorzitter), positief beoordeeld. Dat geldt ook voor de aanpak en mate van reflectie. De raad zet de wijze waarop open en eerlijke discussies plaatsvinden voort en onderstreept het nut van de voorbesprekingen van de RvC-vergaderingen om een heldere en eenduidige discussie en standpuntbepaling op hoofdlijnen te bevorderen. De rollen als toezichthouder, klankbord, adviseur en werkgever zijn goed geborgd en worden met zorg en in goed onderling evenwicht ingevuld. Als verbeterpunten zijn naar voren gekomen frequentie en invulling van de contacten vanuit de RvC naar externe stakeholders en de positionering en afbakening van verantwoordelijkheden van de RvC ten opzichte van de AvA. Het laatste punt gaat om twee dimensies:

1. De praktische consequenties bij de voorbereiding (door medewerkers en bestuurder) van besluitvorming in RvC en AvA indien beide organen een (eigen) verantwoordelijkheid hebben in te vullen.
2. De verheldering en waar nodig aanpassing van de formele bevoegdheden zoals die nu in de governance van WMD zijn vastgelegd.

TOT SLOT

De RvC spreekt waardering uit voor de inzet en toewijding van de bestuurder, het management en alle medewerkers; deze zijn van grote betekenis voor de behaalde resultaten over 2019. Wij zien met veel interesse en vol vertrouwen de toekomst van WMD tegemoet.

Assen, 1 mei 2020

FINANCIËLE RESULTATEN

Het financieel resultaat over 2019 van € 2,2 miljoen wordt beïnvloed door een aantal incidentele baten en lasten. De uiteindelijke financiële afwikkeling van de overdracht van de activa aan de gemeente Emmen en aan Wildlands heeft pas 31 december 2019 plaatsgevonden in plaats van de geplande datum van 1 april 2019. De overdracht van deze activa vond plaats in de zustermaatschappijen van WMD Drinkwater B.V. waardoor de resultaten hiervan voornamelijk op geconsolideerd niveau zichtbaar zijn.

Op basis van de in 2018 vastgestelde visie van WMD is bepaald dat WMD stopt met niet-drinkwater activiteiten. Voor de bottelarij Anl'eau B.V. was bij het opstellen van de begroting het vooruitzicht dat de bottelarij verkocht zou worden. Halverwege 2019 is gebleken dat het continueren van de bottelactiviteiten door een derde onverenigbaar was met de drinkwateractiviteiten van WMD in het waterwingebied Breevenen. Hierdoor is de bottelarij ultimo 2019 gewaardeerd op basis van liquidatiegrondslagen, conform de verslaggevingsrichtlijnen (RJ 170).

In 2019 heeft de Nederlandse Waterschapsbank (NWB) de leningenportefeuille waterbedrijven van ABN AMRO over genomen. De leningen zijn derivatenvrij gemaakt en hierdoor is de voorziening derivaten in 2019 vrijgevallen.

Uiteindelijk is in 2019 PT WLN Indonesië verkocht met een positief resultaat van € 1,3 miljoen (in voorgaande jaren zijn de Indonesische activiteiten tot nihil afgeboekt).

De cijfers over 2018 zijn voor sommige onderdelen anders geclassificeerd en sluiten aan met de verantwoording over 2019.

AFWIKKELING WILDLANDS

De betrokkenheid van WMD met Wildlands is in 2019 afgerond en geformaliseerd. De assets zijn met terugwerkende kracht per 1 april 2019 overgedragen.

De huurkoopovereenkomst met NDP Infra B.V. is echter getekend op 30 december 2019, en hierdoor is conform de daarvoor geldende verslaggevingsrichtlijn (RJ 292) het resultaat verantwoord in 2019. In 2018 was het verwachte verlies al verantwoord in de jaarrekening. Hierdoor is in WMD Water en Energie B.V. een positief resultaat gerealiseerd van € 2,4 miljoen. Conform de afspraken die zijn gemaakt in het kader van het voorkomen van risico's in de niet-drinkwater activiteiten is besloten om de huurkoopverplichting Wildlands bijna volledig te voorzien (€ 2,9 miljoen). De waterfabriek opstellen zijn in 2019 verkocht met een positief resultaat van € 0,2 miljoen.

Het multimediegebouw in WMD Participaties B.V. is verkocht in 2019 met een negatief resultaat van € 0,9 miljoen.

ANL' EAU (BOTTELARIJ)

Op basis van de strategie is bepaald dat WMD gaat stoppen met de activiteiten van de bottelarij. Besloten is de activiteiten zo snel mogelijk af te bouwen en de vennootschap uiterlijk eind 2020 te liquideren, waarbij zorg wordt gedragen voor een zorgvuldige afwikkeling van de lopende contracten. Het personeel is ingelicht en voor iedereen is individueel gekeken naar hun toekomstmogelijkheden binnen of buiten WMD. De verkoopcontracten zijn opgezegd en met de klanten wordt gekeken naar de overgang naar een andere partij. Per 1 januari 2020 is de bottellijn van de 18,9l flessen verkocht. Overige zaken worden komende maanden afgewikkeld.

Omdat besloten is de activiteiten van de bottelarij te beëindigen en de vennootschap te liquideren, is de jaarrekening opgesteld op basis van liquidatiegrondslagen, zodat inzicht gegeven wordt in het te verwachten liquidatiesaldo. Op basis van de liquidatiegrondslagen zijn de volgende posten ten laste van het resultaat in de jaarrekening verwerkt:

- Afwaardering Materiële Vaste Activa (€ 575K verlies)
- Afwaardering van incurante voorraden (€ 79K verlies)
- Afwaardering van overige vorderingen en debiteuren (€ 225K verlies)
- Voorzieningen voor de afwikkeling van contracten en overige risico's (€ 725K verlies)
- Nog te realiseren exploitatieresultaten in 2020 (€ 255K verlies)
- Verwachte kosten van liquidatie in 2020 (€ 50K verlies)

DERIVATEN

In 2005, 2006 en 2007 heeft WMD drie leningen afgesloten bij de Fortis Bank. Deze leningen hadden een variabele rente en er was sprake van zowel een rente Cap, als een rente Floor. De leningen zijn in 2015 overgegaan naar de ABN.

In de jaarrekening 2014 zijn als gevolg van gewijzigde regelgeving in retrospectief de (embedded) derivaten verwerkt op basis van een waarderingsrapport van EY. Geconsolideerd was de vermogensmutatie € 1.790.000 negatief en de last in het boekjaar € 895.000. Het resultaat derivaten in de daaropvolgende jaren is jaarlijks bepaald op basis van een waarderingsrapport opgesteld door EY en verantwoord als financieel resultaat.

In 2019 zijn de ABN-leningen overgenomen door de NWB-bank. Met de NWB is een vaste rente afgesproken, waardoor geen derivaat meer besloten ligt in de leningsovereenkomst. De waarde van deze derivaten is daarom in 2019 niet langer als financieel instrument in de balans opgenomen en in het resultaat verantwoord van de winst- en verliesrekening als financiële bate van € 1,4 miljoen.

VERGELIJKING GECONSOLIDEERDE RESULTATEN 2019 MET 2018

Bij de beoordeling van de resultaten 2019 en de vergelijking met de resultaten 2018 dienen de volgende aspecten in de beoordeling betrokken te worden:

Opbrengsten:

- Onder de overige opbrengsten is in 2019 € 2,0 miljoen meegenomen aan diverse boekwinsten activa. Dit betreft met name de boekwinst op de verkoop van overige activa van WMD aan Wildlands van € 1,7 miljoen. Verder zijn er nog boekwinsten verantwoord voor de verkoop van regiokantoor Emmen en diverse gronden. In 2018 was de verkoop activa € 0,2 miljoen.
- De netto-omzet is in lijn met de begroting en voorgaand jaar.

Bedrijfslasten:

- Kosten van grond- en hulpstoffen zijn gedaald met € 0,6 miljoen. De kosten voor energieverbruik zijn lager, als gevolg van lagere tarieven per kWh. In 2019 is een gunstiger energietarief overeengekomen dan in 2018. Per 1 april 2019 zijn de afspraken met Wildlands geformaliseerd. De inkoop van gas voor de WKK- installatie zijn per 1 april 2019 voor rekening van Wildlands.
- Kosten van uitbesteed werk en andere externe kosten zijn € 0,6 miljoen lager dan voorgaand jaar. Dit wordt met name veroorzaakt door een verschuiving van geactiveerde uren inhuur. In 2019 zijn de geactiveerde uren van € 0,9 miljoen in mindering gebracht op de uitzendkrachten. In 2018 zijn de geactiveerde uren in mindering gebracht op de personele lasten.
- Personeelskosten zijn € 1,0 miljoen hoger. De stijging van de personeelskosten wordt met name veroorzaakt door de cao-verhoging en toename van het aantal fte's van 162 naar 180 fte. Tevens zijn er minder geactiveerde uren verantwoord omdat de geactiveerde uren in 2019 in mindering zijn gebracht op de uitzendkrachten in plaats van de personele lasten. De verrekening van de gezamenlijke ICT dienst (GiGA) is in 2018 gepresenteerd onder de doorberekening van de personeelskosten en in 2019 is deze verrekening rechtstreeks op de lonen en salarissen gecorrigeerd.
- Afschrijvingen blijven achter ten opzichte van vorig jaar en ten opzichte van de begroting door het achterblijven van de investeringen.

Financiële baten en lasten

Belangrijkste mutatie is de vrijval voorziening derivaten door de overname van de leningen door de Waterschapsbank van de ABN AMRO.

RESULTAATVERGELIJKING

(bedragen in duizenden euro's)

	Geconsolideerd			Waarvan drinkwater			Overige activiteiten		
	2019	2018	Vershil	2019	2018	Vershil	2019	2018	Vershil
Opbrengsten									
Netto-omzet	35.855	35.929	-74	33.240	32.404	836	2.615	3.525	-910
Overige bedrijfs-opbrengsten	5.588	4.848	740	3.792	3.825	-33	1.796	1.023	773
	41.443	40.777	666	37.032	36.229	803	4.411	4.548	-137
Bedrijfslasten									
Grond en hulpstoffen	2.356	2.986	-630	1.840	1.962	-122	516	1.024	-508
Uitbesteed werk en andere externe kosten	7.469	8.139	-670	7.106	7.491	-385	363	648	-285
Personeelskosten	10.619	9.597	1.022	10.068	9.023	1.045	551	574	-23
Afschrijvingen	8.598	8.679	-81	7.982	7.745	237	616	934	-318
Grondwater-belasting	402	405	-3	402	405	-3	0	0	0
Overige bedrijfskosten	8.438	8.354	84	5.749	6.643	-894	2.689	1.711	978
	37.882	38.160	-278	33.147	33.269	-122	4.735	4.891	-156
Bedrijfsresultaat	3.561	2.617	944	3.885	2.960	925	-324	-343	19
Financiële baten en lasten									
Rentebaten	112	414	-302	550	455	95	-438	-41	-397
Rentelasten	-2.237	-2.633	396	-2.337	-2.349	12	100	-284	384
Mutatie waardering derivaten	1.361	197	1.164	992	150	842	369	47	322
	-764	-2.022	1.258	-795	-1.744	949	31	-278	309
Bedrijfsresultaat voor belastingen	2.797	595	7.126	3.090	1.216	1.874	-293	-621	328
Winstbelastingen	-177	0	-177	-1.259	0	-1.259	1.082	0	1.082
Resultaat deelnemingen	390	600	-210	27	104	-77	363	496	-133
	213	600	-387	-1.232	104	-1.336	1.445	496	949
Resultaat na belastingen	3.010	1.195	1.815	1.858	1.320	538	1.152	-125	1.277
Minderheids-belang van derden	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Netto operationeel resultaat	3.010	1.195	1.815	1.858	1.320	538	1.152	-125	1.277

Bijzondere posten									
Overige waarde- veranderingen van materiële vaste activa	574	6.790	-6.216	0	0	0	574	6.790	-6.216
Waardeveranderingen van vorderingen die tot de vaste activa behoren		4.924	-4.924	0	0	0	0	4.924	-4.924
Waardeveranderingen groepsmaatschappijen	255	0	255	255	9.546	-9.291	0	-9.546	9.546
Bijzonder resultaat	-829	-11.714	10.885	-255	-9.546	9.291	-574	-2.168	1.594
Totaal netto resultaat	2.181	-10.519	12.700	1.603	-8.226	9.829	578	-2.293	2.871

VERMOGENSPOSITIE EN FINANCIERING

VERMOGENSPOSITIE

De beschikbare en vastgelegde middelen zijn, geconsolideerd beschouwd, als volgt te specificeren

(bedragen in duizenden euro's):

	31 december 2019	31 december 2018
Op lange termijn beschikbaar		
Eigen vermogen (inclusief aandeel derden)	47.233	34.225
Voorzieningen	865	166
Langlopende schulden (inclusief kortlopend deel)	107.199	106.151
	155.297	140.542
Op lange termijn vastgelegd		
Materiële vaste activa	152.475	150.141
Financiële vaste activa	4.232	3.839
	156.707	153.980
Saldo lange termijn	-1.410	-13.438
Beschikbaar op korte termijn		
Kortlopende schulden	10.797	10.918
Vastgelegd op korte termijn		
Vorraden	1.070	1.191
Vorderingen	6.815	7.585
	7.885	8.776
	2.912	2.142
Totaal saldo	1.502	-11.296
Beschikbare financieringen op korte termijn:		
Rekening courant krediet	15.000	15.000
Kasgeldleningen	0	0
	15.000	15.000
Beschikbare liquide middelen	16.502	3.704

WMD factureert twee keer per jaar de watergelden aan de kleinverbruikers. In januari wordt de eindafrekening over het voorgaande jaar alsmede een voorschot voor het eerste half jaar in rekening gebracht en in juli wordt een tweede voorschot voor de rest van het jaar gefactureerd. Om deze reden worden eind juni en eind december van ieder jaar de minimumposities qua liquiditeit bereikt en wordt er gebruikgemaakt van de rekening-courant faciliteit bij Rabobank. Zoals zichtbaar in bovenstaand overzicht had WMD ultimo 2019 nog € 16,5 miljoen ongebruikt uit de rekening-courant faciliteit (2018: € 3,7 miljoen). Het verschil tussen 2019 en 2018 is onder andere het gevolg van het positieve resultaat 2019 van € 2,2 miljoen, de geactiveerde belastinglatentie van € 2,3 miljoen en de ontvangen achtergestelde lening van € 8,5 miljoen.

Solvabiliteit

De solvabiliteit per 31 december 2019 bedraagt geconsolideerd 27,7% (2018: 20,8%). Op basis van de balans WMD Drinkwater B.V. komt deze uit op 28,4% voor 2019 (2018: 23,4%). In de berekening van de solvabiliteit is de achtergestelde lening van € 8,5 miljoen gekwalificeerd als eigen vermogen.

Achtergestelde lening

In verband met de waardevermindering van de activa Wildlands heeft WMD een achtergestelde lening van gezamenlijk € 8,5 miljoen ontvangen van de gemeente Emmen en de provincie Drenthe. Door de voorwaarden verbonden aan deze leningen tellen deze mee in de berekening van het garantievermogen en is hierdoor de solvabiliteit in 2019 weer op het niveau uitgekomen dat is afgesproken met de banken.

Financiering en investeringen

In 'Masterplan WMD Drinkwater 2019 – 2040' is een analyse gemaakt van de staat van de infrastructuur (winning, zuivering en distributie) en van verwachte ontwikkelingen tot 2040. Het masterplan resulteert in een investeringsprogramma voor de komende jaren dat nodig is om de drinkwatervoorziening in Drenthe te blijven waarborgen. In dit masterplan komt WMD Drinkwater tot de volgende bevindingen:

- Op meerdere locaties is uitbreiding van de zuivering noodzakelijk doordat de kwaliteit van een deel van de grondwaterbronnen die WMD gebruikt voor de drinkwatervoorziening achteruitgaat.
- Door de klanten (Enquête en Klantenpanel) is aangegeven dat men bereid is wat meer te betalen voor zacht water.
- Er zijn maatregelen noodzakelijk om de leveringsbetrouwbaarheid verder te vergroten.
- Verouderde infrastructuur moet worden vervangen.

De nodige toekomstige investeringen zullen aankomende jaren onder andere leiden tot verhoging van de totale behoefte aan langlopende leningen. Het merendeel van de financieringen betreft leningen met een looptijd van 10 jaar.

GECONSOLIDEERDE JAARREKENING 2019

GECONSOLIDEERDE BALANS

Voor winstverdeling (bedragen in duizenden euro's)

	Ref	31 december 2019	31 december 2018
ACTIVA			
Vaste activa			
Materiële vaste activa	6	152.475	150.141
Financiële vaste activa	7	4.232	3.839
		156.707	153.980
Vlottende activa (ten hoogste 1 jaar)			
Vorraden	8	1.070	1.191
Vorderingen	9	6.815	7.585
Liquide middelen	10	5.725	1.752
		13.610	10.528
		170.317	164.508
PASSIVA			
Groepsvermogen			
Eigen vermogen	12	38.733	34.225
		38.733	34.225
Achtergestelde leningen	13	8.500	0
		8.500	0
Voorzieningen	14	865	166
Langlopende schulden			
Leningen kredietinstellingen	15	92.618	90.838
Overige leningen	15	0	468
(Embedded) derivaten	16	32	1.530
		92.650	92.836
Kortlopende schulden (ten hoogste 1 jaar)			
Schulden aan kredietinstellingen	17	4.223	13.048
Aflossingsverplichting langlopende schulden	17	14.549	13.315
Schulden aan handelscrediteuren		3.528	2.731
Belastingen en premies sociale verzekeringen	18	1.569	1.775
Overige schulden	19	5.700	6.412
		29.569	37.281
		170.317	164.508

GECONSOLIDEERDE WINST- EN VERLIESREKENING

(bedragen in duizenden euro's)

	Ref	2019	2018
Opbrengsten			
Netto-omzet	23	35.855	35.929
Overige bedrijfsopbrengsten	24	5.588	4.848
		41.443	40.777
Bedrijfslasten			
Grond en hulpstoffen	25	2.356	2.986
Uitbesteed werk en andere externe kosten	26	7.469	8.139
Personeelskosten	27	10.619	9.597
Afschrijvingen	28	8.598	8.679
Overige waardeveranderingen van materiële vaste activa	6	574	6.790
Grondwaterbelasting	29	402	405
Overige bedrijfskosten	30	8.438	8.354
		38.455	44.950
Bedrijfsresultaat		2.987	-4.173
Financiële baten en lasten			
Rentebaten	31	112	414
Rentelasten		2.492	2.633
Waardeveranderingen van vorderingen die tot de vaste activa behoren		0	4.924
Mutatie waardering derivaten		1.361	197
		-1.019	-6.946
Bedrijfsresultaat voor belastingen		1.968	-11.119
Winstbelastingen	32	-177	0
Resultaat deelnemingen	33	390	600
		213	600
Resultaat na belastingen		2.181	-10.519
Minderheidsbelang van derden		0	0
Netto resultaat		2.181	-10.519

GECONSOLIDEERDE KASSTROOMOVERZICHT

(bedragen in duizenden euro's)

	2019	2018
Bedrijfsresultaat	2.987	-4.173
Afschrijvingen	8.598	8.679
Overige waardeveranderingen van materiële vaste activa	2.935	6.790
Mutatie voorzieningen	699	-629
Veranderingen werkkapitaal		
Vorderingen	121	-782
Vorraden	770	72
Kortlopende schulden	-8.945	284
	-8.054	-426
Kasstroom uit bedrijfsoperaties	7.165	10.241
Ontvangen interest	112	414
Betaalde interest	-2.492	-2.633
Betaalde vennootschapsbelasting	-177	-235
Mutatie derivaten	1.361	197
	-1.196	-2.257
Kasstroom uit operationele activiteiten	5.969	7.984
Investeringsactiviteiten		
Investeringen in materiële vaste activa	-14.262	-11.927
Desinvesteringen in materiële vaste activa	9.546	844
Overige waardeveranderingen activa	-6.215	0
Investeringen in financiële vaste activa	0	-380
Desinvesteringen in financiële vaste activa	0	1.724
Ontvangen dividend	350	451
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	-10.581	-9.288
Financieringsactiviteiten		
Nieuwe leningen	48.395	15.000
Mutatie rekening courant kredietinstellingen	-3.974	2.891
Overige mutaties inz financieringsactiviteiten	-960	-5.000
Aflossing langlopende schulden	-34.876	-12.573
	8.585	318
Mutatie geldmiddelen	3.973	-986
Stand liquide middelen		
Begin boekjaar	1.752	2.738
Einde boekjaar	5.725	1.752
	3.973	-986

TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE BALANS EN WINST- EN VERLIESREKENING

1. ALGEMENE TOELICHTING

Activiteiten

N.V. Waterbedrijf Drenthe (WMD), KvK nummer 04006089, is gevestigd aan de Lauwers 3 te Assen. Dit is tevens de statutaire vestigingsplaats van de vennootschap. De activiteiten van WMD en haar dochtermaatschappijen bestaan voornamelijk uit de zorg voor en instandhouding van de (drink)watervoorziening in haar verzorgingsgebied, benevens het verrichten van alle werkzaamheden, daarmede in verband staande, in de ruimste zin.

Wildlands

De betrokkenheid van WMD met Wildlands is in december 2019 afgerond en geformaliseerd. De assets zijn met terugwerkende kracht per 1 april overgedragen.

In de jaarrekening van 2018 is een verlies verwerkt van € 11,7 miljoen als gevolg van afwaardering van de activa. Voor de verkoop van de activa van WMD aan Wildlands is in 2019 uiteindelijk een hogere prijs overeengekomen. Dit resulteert in een totale boekwinst van € 1,7 miljoen en is verantwoord onder de overige opbrengsten. Echter is de huurkoopverplichting voorzien voor € 2,9 miljoen en is ten laste van het resultaat verwerkt.

Bottelarij

Op basis van de strategie is bepaald dat WMD gaat stoppen met de activiteiten van de bottelarij. Besloten is de activiteiten zo snel mogelijk af te bouwen en de vennootschap uiterlijk eind 2020 te liquideren, waarbij zorg wordt gedragen voor een zorgvuldige afwikkeling van de lopende contracten. Het personeel is ingelicht en voor iedereen is individueel gekeken naar hun toekomstmogelijkheden binnen of buiten WMD. De verkoopcontracten zijn opgezegd en met de klanten wordt gekeken naar de overgang naar een andere partij. Per 1 januari 2020 is de bottellijn van de 18,9l flessen verkocht. Overige zaken worden komende maanden afgewikkeld.

Omdat besloten is de activiteiten van de bottelarij te beëindigen en de vennootschap te liquideren, is de jaarrekening opgesteld op basis van liquidatiegrondslagen, zodat inzicht gegeven wordt in het te verwachten liquidatiesaldo. Op basis van de liquidatiegrondslagen zijn de volgende posten ten laste van het resultaat in de jaarrekening verwerkt:

- Afwaardering Materiële Vaste Activa (€ 575K verlies)
- Afwaardering van incurante voorraden (€ 79K verlies)
- Afwaardering van overige vorderingen en debiteuren (€ 225K verlies)
- Voorzieningen voor de afwikkeling van contracten en overige risico's (€ 725K verlies)
- Nog te realiseren exploitatieresultaten in 2020 (€ 255K verlies)
- Verwachte kosten van liquidatie in 2020 (€ 50K verlies)

Stelselwijzigingen en schattingswijzigingen

In 2019 heeft een stelselwijziging plaatsgevonden. De wijziging betreft het opnemen van een latente vennootschapsbelasting. Met ingang van 1 januari 2016 is N.V. Waterbedrijf Drenthe vennootschapsbelastingplichtig voor haar niet-wettelijke taken. Tot en met 2018 werd alleen de acute belastinglast opgenomen. Met ingang van 2019 worden latente belastingvorderingen opgenomen voor verrekenbare fiscale verliezen en voor verrekenbare verschillen tussen de waarde van de activa en passiva volgens fiscale voorschriften enerzijds en de in deze jaarrekening gevolgde waarderingsgrondslagen anderzijds.

Het effect van de stelselwijziging met betrekking tot de latente vennootschapsbelasting is de vorming van een actieve latente per 1 januari 2019 van € 3.159K. De belastingbaten die hieruit voortvloeit is per 1 januari 2019 direct in het eigen vermogen verwerkt.

In 2019 is de voorziening met € 832K afgenomen en compenseert de belastinglast voor 2019.

Vergelijkende cijfers

Met ingang van 2019 is een latente voor de vennootschapsbelasting opgenomen. Dit is gecorrigeerd in het begin vermogen. De vergelijkende cijfers zijn niet aangepast. Derhalve zijn de cijfers van 2019 op dit punt niet vergelijkbaar met de cijfers van het voorgaande boekjaar.

Fiscale eenheid

Met ingang van 2016 is de Wet modernisering vennootschapsbelastingplicht overheidsondernemingen van kracht. Op basis van deze wetgeving is N.V. Waterbedrijf Drenthe en haar dochtermaatschappijen

vennootschapsbelastingplichtig voor haar niet-drinkwater activiteiten. Ten behoeve van de vennootschapsbelasting vormt N.V. Waterbedrijf Drenthe een fiscale eenheid met de volgende vennootschappen:

- WMD Drinkwater B.V.
- WMD Industriewater B.V.
- WMD Participaties B.V.
- WMD Water en Energie B.V.
- Anl'eau B.V.
- Adfontes B.V.
- Noordwater B.V.
- IndoWater B.V.
- Tirta Drenthe B.V.
- Tirta Sulawesi B.V.
- Tirta Papua B.V.

In 2019 zijn de aangiftes voor 2016 en 2017 ingediend. In de aangifte van 2016 is een standpunt over de fiscale openningsbalans ingenomen. Voor beide jaren is een voorlopige aanslag ingediend. De aangiftes voor 2018 en 2019 zijn in concept gereed. Deze zullen in 2020 worden afgerond.

In 2019 hebben zich, anders dan bovenstaande verwerking van de activa met betrekking tot de bottelarij, geen schattingswijzigingen voorgedaan.

Schattingen

Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, zijn de relevante oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende jaarrekeningposten.

Grondslagen van de consolidatie

In de consolidatie worden de financiële gegevens van WMD, samen met die van haar groepsmaatschappijen en andere rechtspersonen waarop zij overheersende zeggenschap kan uitoefenen of waarover zij de centrale leiding heeft, opgenomen. Groepsmaatschappijen zijn rechtspersonen waarin WMD direct of indirect overheersende zeggenschap kan uitoefenen doordat zij beschikt over de meerderheid van de stemrechten of op enige andere wijze de financiële en operationele activiteiten kan beheersen. De hiervoor beschreven groepsmaatschappijen en andere rechtspersonen worden voor 100% in de consolidatie betrokken.

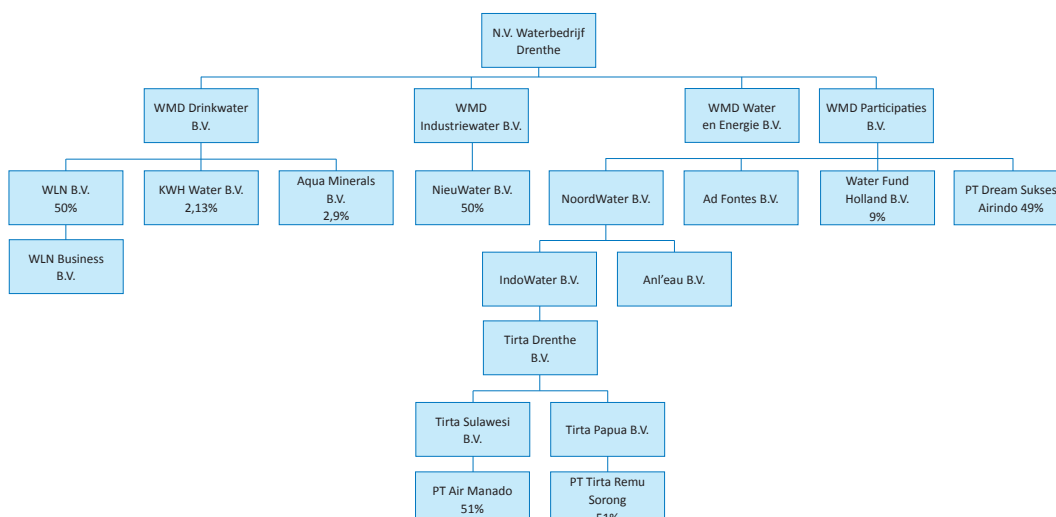
Wanneer sprake is van een belang in een joint venture, wordt het desbetreffende belang gewaardeerd tegen netto vermogenswaarde, dan wel proportioneel geconsolideerd, indien dit leidt tot een beter inzicht. Van een joint venture is sprake indien als gevolg van een overeenkomst tot samenwerking de zeggenschap door de deelnemers gezamenlijk wordt uitgeoefend.

Intercompany-transacties, intercompany-winsten en onderlinge vorderingen en schulden tussen groepsmaatschappijen en andere in de consolidatie opgenomen rechtspersonen worden geëlimineerd, voor zover de resultaten niet door transacties met derden buiten de groep zijn gerealiseerd. Waarderingsgrondslagen van groepsmaatschappijen en andere in de consolidatie opgenomen rechtspersonen zijn waar nodig gewijzigd om aansluiting te krijgen bij geldende waarderingsgrondslagen voor de groep. Aan het hoofd van de groep staat N.V. Waterbedrijf Drenthe, gevestigd aan Lauwers 3 te Assen.

In de geconsolideerde jaarrekening zijn naast de vennootschap WMD de volgende groepsmaatschappijen betrokken:

naam	vestigings-plaats	deelname in % 2019	Groeps-maatschappij /consolidatie 2019	deelname in % 2018	Groeps-maatschappij /consolidatie 2018
WMD Drinkwater B.V.	Assen	100	ja	100	ja
WMD Industriewater B.V.	Assen	100	ja	100	ja
WMD Participaties B.V.	Assen	100	ja	100	ja
WMD Water en Energie B.V.	Assen	100	ja	100	ja
Noordwater B.V.	Assen	100	ja	100	ja
Anl'eau B.V.	Assen	100	ja	100	ja
Ad Fontes B.V.	Assen	100	ja	100	ja
IndoWater B.V.	Assen	100	ja	100	ja
Tirta Drenthe B.V.	Assen	100	ja	100	ja
Tirta Sulawesi B.V.	Assen	100	ja	100	ja
Tirta Papua B.V.	Assen	100	ja	100	ja
PT Dream Sukses Airindo	Ambon	49	nee	49	nee
PT Tirta Remu	Sorong	51	nee	51	nee
PT Air Manado	Manado	51	nee	51	nee
PT Water Laboratory Nusantara Indonesia	Manado	-	nee	97,5	nee

Het structuuroverzicht van WMD ziet er eind 2019 als volgt uit:

WMD heeft in 2019 nog twee joint ventures. WLN B.V., het waterlaboratorium dat tezamen met Waterbedrijf Groningen wordt gehouden en NieuWater B.V., een joint venture tezamen met waterschap Vechtstromen. Beide joint ventures zijn gewaardeerd op nettovermogenswaarde en zijn niet in de consolidatie betrokken.

Verbonden partijen

Als verbonden partijen worden aangemerkt alle rechtspersonen waarover WMD overheersende zeggenschap, gezamenlijke zeggenschap of invloed van betekenis kan uitoefenen. Ook rechtspersonen en natuurlijke personen die overwegende zeggenschap, gezamenlijke zeggenschap of invloed van betekenis in WMD kunnen uitoefenen worden aangemerkt als verbonden partij.

Acquisities en desinvesteringen van groepsmaatschappijen

Vanaf de overnamedatum worden de resultaten en de identificeerbare activa en passiva van de overgenomen vennootschap opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening. De overnamedatum is het moment dat overheersende zeggenschap kan worden uitgeoefend op de desbetreffende vennootschap.

De verkrijgingsprijs bestaat uit het geldbedrag of het equivalent hiervan dat is overeengekomen voor de verkrijging van de overgenomen onderneming vermeerderd met eventuele direct toerekenbare kosten. Indien de verkrijgingsprijs hoger is dan het nettobedrag van de reële waarde van de identificeerbare activa en passiva wordt het meerdere als goodwill geactiveerd onder de immateriële vaste activa. Indien de verkrijgingsprijs lager is dan het nettobedrag van de reële waarde van de identificeerbare activa en passiva, dan wordt het verschil als overlopende passiefpost opgenomen.

De maatschappijen die in de consolidatie betrokken zijn, blijven in de consolidatie opgenomen tot het moment dat zij worden verkocht: deconsolidatie vindt plaats op het moment dat er geen sprake meer is van beslissende zeggenschap.

Toelichting op het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen. Kasstromen in vreemde valuta zijn omgerekend tegen een geschatte gemiddelde koers. Ontvangsten en uitgaven uit hoofde van interest, ontvangen dividenden en winstbelastingen zijn opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten. (Des) Investeringsactiviteiten in materiële- en financiële vaste activa zijn opgenomen onder de kasstroom uit investeringsactiviteiten. De nieuwe leningen en aflossingen op leningen zijn, net als betaald dividend, opgenomen onder de kasstroom uit financieringsactiviteiten.

2. ALGEMENE GRONDSLAGEN

Algemeen

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW en de stellige uitspraken van de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving, uitgegeven door de Raad voor de Jaarverslaggeving. De jaarrekening is tevens opgesteld krachtens de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT).

Activa en verplichtingen worden in het algemeen gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs of de actuele waarde. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs.

In de balans en de winst- en verliesrekening zijn referenties opgenomen. Met deze referenties wordt verwezen naar de toelichting.

Vreemde valuta

- Functionele valuta

De posten in de jaarrekening van de groepsmaatschappijen worden gewaardeerd met inachtneming van de valuta van de economische omgeving waarin de groepsmaatschappij haar bedrijfsactiviteiten voornamelijk uitoefent (de functionele valuta). De geconsolideerde jaarrekening is opgesteld in euro's; dit is zowel de functionele als de presentatievaluta van WMD.

- Transacties, vorderingen en schulden

De Indonesische groepsmaatschappijen van WMD leggen transacties en balansposten in hun administraties vast in de eigen functionele valuta, te weten de rupiah. WMD neemt commerciële transacties welke luiden in rupiah op tegen de wisselkoersen die gelden op de dag van de transacties. Koersverschillen die voortvloeien uit de afwikkeling van deze transacties worden in het resultaat verwerkt.

Leasing

Leaseovereenkomsten waarbij WMD als lessee feitelijk alle voordelen en risico's van eigendom heeft, worden aangemerkt als financiële lease. Indien dit niet het geval is, worden deze overeenkomsten opgenomen en verwerkt als operationele lease.

Materiële vaste activa, die middels financiële lease zijn verworven worden bij aanvang van de lease opgenomen tegen de reële waarde van het geleasede actief, of indien lager, de contante waarde van de leasebetalingen. De desbetreffende activa worden daarna verantwoord volgens de grondslagen voor materiële vaste activa. De leasebetalingen worden gesplitst in een rentecomponent en een aflossingscomponent. De rentecomponent is gebaseerd op de constante periodieke rente over de boekwaarde van de investering. De rentecomponent wordt in de desbetreffende periode ten laste gebracht

van het resultaat en de aflossing wordt in mindering gebracht op de leaseverplichting.

Betalingen uit hoofde van operationele lease worden lineair over de leaseperiode als last in het resultaat verwerkt.

Leaseovereenkomsten waarbij WMD als lessor feitelijk alle voordelen en risico's van eigendom heeft, worden aangemerkt als operationele lease. Indien dit niet het geval is worden deze overeenkomsten gezien als financiële lease.

Materiële vaste activa die op basis van een operationele lease overeenkomst aan derden ter beschikking worden gesteld, worden opgenomen en verwerkt volgens de grondslagen voor materiële vaste activa. Leasebaten worden zo toegewezen aan de verschillende perioden zodat jaarlijks een constant rendement over de netto-investering wordt behaald.

Materiële vaste activa die op basis van een financiële lease overeenkomst aan derden ter beschikking worden gesteld, worden onder de financiële vaste activa als vorderingen opgenomen ter hoogte van de netto investering in die activa. De leasebetalingen worden op basis van de constante periodieke rente gesplitst in een rentecomponent en een aflossingscomponent. De rentecomponent wordt in de betreffende periode ten gunste van het resultaat gebracht en de aflossing wordt in mindering gebracht op de leasevordering.

3. GRONDSLAGEN VOOR WAARDERING ACTIVA EN PASSIVA

Materiële vaste activa

Bedrijfsgebouwen en –terreinen worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs plus bijkomende kosten of vervaardigingsprijs onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de verwachte toekomstige gebruiksduur. Op terreinen wordt niet afgeschreven. Indien nodig wordt rekening gehouden met een verwachte bijzondere waardevermindering op balansdatum.

Overige vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs inclusief direct toerekenbare kosten, onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de verwachte toekomstige gebruiksduur en bijzondere waardeverminderingen.

Werken in uitvoering worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs inclusief direct toerekenbare kosten. Indien nodig wordt rekening gehouden met een verwachte bijzondere waardevermindering op balansdatum.

Indien voor te vervaardigen materiële vaste activa, waaronder begrepen gronden die zijn verworven met het doel om deze in erfpacht uit te geven, noodzakelijkerwijs een aanmerkelijke hoeveelheid tijd nodig is om deze gebruiksklaar te maken, worden de rentekosten opgenomen in de vervaardigingsprijs. Deze rente wordt via de resultatenrekening verantwoord.

Voor de toekomstige kosten van groot onderhoud aan de bedrijfsgebouwen is geen voorziening voor groot onderhoud gevormd. De kosten worden vanaf 1 januari 2019 in de boekwaarde van het actief opgenomen als afzonderlijk af te schrijven bestanddeel.

Financiële vaste activa

- Deelnemingen

Deelnemingen in groepsmaatschappijen en overige deelnemingen waarin invloed van betekenis kan worden uitgeoefend, worden gewaardeerd volgens de vermogensmutatiemethode (nettovermogenswaarde). Invloed van betekenis wordt in ieder geval verondersteld aanwezig te zijn bij het kunnen uitbrengen van 20% of meer van de stemrechten.

De nettovermogenswaarde wordt berekend volgens de grondslagen die gelden voor deze jaarrekening; voor deelnemingen waarvan onvoldoende gegevens beschikbaar zijn voor aanpassing aan deze grondslagen, wordt uitgegaan van de waarderingsgrondslagen van de desbetreffende deelneming.

Indien de waardering van een deelneming volgens de nettovermogenswaardemethode negatief is, wordt deze op nihil gewaardeerd. Indien en voor zover WMD in deze situatie geheel of gedeeltelijk instaat voor de schulden van de deelneming, dan wel de verliezen reeds heeft gefinancierd of de feitelijke verplichting heeft de deelneming tot betaling van haar schulden in staat te stellen, wordt hiervoor een voorziening getroffen.

De eerste waardering van gekochte deelnemingen is gebaseerd op de reële waarde van de identificeerbare activa en passiva op het moment van acquisitie. Voor de vervolgwaardering worden, uitgaande van de waarden bij eerste verandering, de grondslagen toegepast die gelden voor deze jaarrekening.

Deelnemingen waarop geen invloed van betekenis kan worden uitgeoefend, worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs. Indien sprake is van een duurzame waardevermindering, vindt waardering plaats tegen deze lagere waarde: afwaardering vindt plaats ten laste van de winst- en verliesrekening.

- Vorderingen op deelnemingen

De onder financiële vaste activa opgenomen vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie. Na eerste verwerking worden deze vorderingen gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs, welke gelijk is aan de nominale waarde, zo nodig onder aftrek van een voorziening voor oninbaarheid.

- Latente belastingvorderingen

Latente belastingvorderingen worden opgenomen voor verrekenbare fiscale verliezen en voor

verrekenbare verschillen tussen de waarde van de activa en passiva volgens fiscale voorschriften enerzijds en de in deze jaarrekening gevolgde waarderingsgrondslagen anderzijds, met dien verstande dat latente belastingvorderingen alleen worden opgenomen voor zover het waarschijnlijk is dat er toekomstige fiscale winst zal zijn waarmee de tijdelijke verschillen kunnen worden verrekend en verliezen kunnen worden gecompenseerd. De berekening van de latente belastingvorderingen voor verrekenbare verliezen geschiedt tegen de op het einde van het verslagjaar geldende belastingtarieven en de latente belastingvorderingen voor tijdelijke verschillen tegen de in komende jaren geldende tarieven, voor zover deze al bij wet zijn vastgesteld. Latente belastingvorderingen worden gewaardeerd op nominale waarde.

- Overige vorderingen

De onder financiële vaste activa opgenomen overige vorderingen omvatten verstrekte leningen, hypothecaire leningen verstrekt aan oud-werknemers van WMD en overige vorderingen. Deze vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Na eerste verwerking worden deze vorderingen gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs, welke gelijk is aan de nominale waarde, zo nodig onder aftrek van een voorziening voor oninbaarheid. Voorts worden onder de overige vorderingen die vorderingen opgenomen die als financiële lease gekwalificeerd zijn. Waardering vindt plaats tegen de contante waarde van de resterende leasetermijnen, contant gemaakt tegen de oorspronkelijk overeengekomen rentepercentages.

Bijzondere waardeverminderingen van materiële vaste activa

WMD beoordeelt op iedere balansdatum of er aanwijzingen zijn dat een materieel vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig kan zijn. Indien dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief vastgesteld. Indien het niet mogelijk is de realiseerbare waarde voor het individuele actief te bepalen, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroom genererende eenheid waartoe het actief behoort. Van een bijzondere waardevermindering is sprake als de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde; de realiseerbare waarde is de hoogste van de opbrengstwaarde en de bedrijfswaarde. Een bijzondere-waardeverminderingsverlies wordt direct als een last verwerkt in de winst-en verliesrekening.

De opbrengstwaarde wordt in eerste instantie ontleend aan een bindende verkoopovereenkomst: als die er is wordt de opbrengstwaarde bepaald met behulp van de actieve markt waarbij normaliter de gangbare biedprijs geldt als marktprijs. Voor de bepaling van de bedrijfswaarde wordt een inschatting gemaakt van de toekomstige netto kasstromen bij voortgezet gebruik van het actief/de kasstroom genererende eenheid waarna de kasstromen contant gemaakt worden. Hierbij is geen vaste disconteringsvoet vastgesteld maar wordt dit per actief bepaald indien nodig.

Indien wordt vastgesteld dat een bijzondere waardevermindering die in het verleden verantwoord is, niet meer bestaat of is afgenomen, dan wordt de toegenomen boekwaarde van de desbetreffende activa niet hoger gesteld dan de boekwaarde die bepaald zou zijn indien geen bijzondere waardevermindering voor het actief zou zijn verantwoord.

Bijzondere waardeverminderingen van financiële vaste activa

WMD beoordeelt op iedere balansdatum of er objectieve aanwijzingen zijn voor bijzondere waardeverminderingen van een financieel actief of een groep van financiële vaste activa. Bij objectieve aanwijzingen voor bijzondere waardeverminderingen wordt de omvang bepaald van het verlies uit hoofde van de bijzondere waardeverminderingen, en wordt dit direct in de winst-en verliesrekening verwerkt. Bij financiële activa die gewaardeerd zijn tegen geamortiseerde kostprijs wordt de omvang van de bijzondere waardevermindering bepaald als het verschil tussen de boekwaarde van het actief en de best mogelijke schatting van de toekomstige kasstromen, contant gemaakt tegen de effectieve rentevoet van het financiële actief zoals die is bepaald bij de eerste verwerking van het instrument. Het waardeverminderingsverlies dat daarvoor opgenomen was, dient te worden teruggenomen indien de afname van de waardevermindering verband houdt met een objectieve gebeurtenis na afboeking. De terugname wordt beperkt tot maximaal het bedrag dat nodig is om het actief te waarderen op de geamortiseerde kostprijs op het moment van de terugname, als geen sprake geweest zou zijn van een bijzondere waarde vermindering. Het teruggenomen verlies wordt in de winst-en verliesrekening verwerkt.

Vlottende activa

- Voorraden
De voorraden worden gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs onder toepassing van de FIFO methode ('First In First Out'), zijnde de laatst betaalde inkoopprijs, of lagere opbrengstwaarde. De opbrengstwaarde is de geschatte verkoopprijs onder aftrek van direct toerekenbare verkoopkosten. Bij de bepaling van de opbrengstwaarde wordt rekening gehouden met de incourantheid van de voorraden.
- Vorderingen
Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie. Vorderingen worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, die voor kortlopende vorderingen gelijk is aan de nominale waarde van de te ontvangen bedragen. Voorzieningen wegens oninbaarheid worden in mindering gebracht op de boekwaarde van de vordering.
- Liquide middelen
Liquide middelen bestaan uit kas, banktegoeden en direct opeisbare deposito's met een looptijd korter dan twaalf maanden. Rekening-courantschulden bij banken worden opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen onder kortlopende schulden. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Eigen vermogen

- Overige reserve
Conform artikel 29 van de Statuten van N.V. Waterbedrijf Drenthe, kan jaarlijks een door de directie met goedkeuring van de raad van commissarissen te bepalen percentage van de vennootschappelijke winst worden gereserveerd.
- Wettelijke reserve deelnemingen
Wijzigingen in de balanswaarde bij deelnemingen in groepsmaatschappijen als gevolg van mutaties in de herwaarderings- of winstdelingsreserve van de deelnemingen worden in de wettelijke reserve deelnemingen verantwoord, welke is verwerkt in het vennootschappelijk eigen vermogen. De wettelijke reserve wordt op individuele basis bepaald.

Voorzieningen

- Algemeen
Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan, waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te wikkelen.
- Voorziening jubilea
De voorziening jubilea wordt opgenomen tegen de contante waarde van de verwachte uitkeringen gedurende het dienstverband. Bij de berekening van de voorziening wordt onder meer rekening gehouden met verwachte salarisstijgingen en blijf kans.
- Voorziening deelnemingen
Betreft voorziening voor de negatieve netto vermogenswaarde van deelnemingen waarvoor WMD direct of indirect het risico loopt, zoals is beschreven is onder de waarderingsgrondslagen voor de deelnemingen.

Schulden

Langlopende en kortlopende schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde, waarbij rekening wordt gehouden met transactiekosten die direct zijn toe te rekenen aan de verwerving van de schulden. Na eerste verwerking worden de schulden gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs, welke gelijk is aan de nominale waarde. De aflossingsverplichtingen voor het komend jaar van de langlopende schulden worden opgenomen onder kortlopende schulden.

(Embedded) derivaten

Het in een leningsovereenkomst besloten (embedded) derivaat wordt van de lening afgesplitst en separaat gewaardeerd tegen reële waarde vanaf het moment dat het contract is afgesloten. De reële waarde is een resultante van de ontwikkelingen van de marktrente en de vastgestelde rente van het onderliggende derivaat. Veranderingen in de reële waarde van derivaten worden verantwoord in de winst- en verliesrekening.

4. GRONDSLAGEN VOOR BEPALING VAN HET RESULTAAT

Algemeen

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de opbrengstwaarde van de geleverde prestaties en de kosten over het jaar. De opbrengsten op transacties worden verantwoord in het jaar waarin zij zijn gerealiseerd.

Koersverschillen

Koersverschillen die optreden bij de afwikkeling of omrekening van monetaire posten worden in de winst-en verliesrekening verwerkt in de periode dat zij zich voordoen.

Netto-omzet

De netto-omzet bestaat onder meer uit de volgende posten:

- Waterverkoppen omvat de opbrengsten uit het aan afnemers in rekening gebrachte en eventueel nog in rekening te brengen waterverbruik dat toegerekend moet worden aan het desbetreffende boekjaar.
- Overige netto-omzet betreft opbrengst bottelarij An'l'eau B.V., de verkopen van Gietwater, de verkopen aan de waterfabriek in Wildlands en de doorberekende energie via Water en Energie B.V.

Overige opbrengsten

Dit betreft alle overige opbrengsten die geen verband houden met de verkoop van water. De overige bedrijfsopbrengsten bestaan onder meer uit de volgende posten:

- Opbrengsten verhuizingen/nieuwe aansluitingen en incasso.
- Opbrengst werk voor derden. Dit betreft diverse diensten die WMD voor derden verricht.
- Opbrengst huur en pacht. Dit betreft huuropbrengsten van bedrijfswoningen die aanwezig zijn op gronden waarop productiebedrijven zijn gevestigd of winning plaatsvindt. Verder betreffen het pachtopbrengsten op gronden.

De activiteiten uit overige opbrengsten worden als opbrengst verantwoord voor zover levering van goederen en diensten heeft plaatsgevonden en voor zover de prestaties zijn geleverd.

Bedrijfslasten

Onder bedrijfslasten wordt verstaan de aan de omzet toe te rekenen directe en indirecte kosten, waaronder grond- en hulpstoffen, kosten uitbesteed werk en andere externe kosten, personeelskosten, afschrijvingskosten van materiële vaste activa en overige bedrijfskosten die toerekenbaar zijn aan de omzet.

Personeelsbeloningen

- Periodiek betaalbare beloningen
Lonen, salarissen en sociale lasten worden verwerkt in de winst-en verliesrekening.
- Geactiveerde salarissen
Dit betreft toegerekende directe personeelskosten en indirecte overige kosten aan in eigen beheer vervaardigde productie- en distributiemiddelen. Deze zijn in de jaarrekening in mindering gebracht op de personeelskosten.
- Pensioenen
WMD heeft een pensioenregeling voor haar medewerkers afgesloten bij het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds. Deze pensioenregeling is door WMD verwerkt volgens de verplichtingenbenadering. De over het boekjaar verschuldigde premie wordt als last verantwoord. Behalve de betaling van premies heeft WMD geen verdere verplichtingen uit hoofde van deze pensioenregeling. Vooruitbetaalde premies worden opgenomen als overlopende activa indien deze tot een terugstorting leiden of een vermindering van toekomstige betalingen.

Ultimo 2019 bedraagt de dekkingsgraad van het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds 97,8%, waarmee niet wordt voldaan aan de dekkingsgraad die opgelegd is vanuit de overheid. Voor WMD worden er, anders dan toekomstige aanpassingen in de premie, geen consequenties verwacht van de te lage dekkingsgraad.

Afschrijvingen op materiële vaste activa

Materiële vaste activa worden vanaf het moment van ingebruikneming afgeschreven over de verwachte toekomstige gebruiksduur van het actief. Op grond wordt niet afgeschreven.

Indien een schattingswijziging plaatsvindt van de toekomstige gebruiksduur, dan worden de toekomstige afschrijvingen aangepast.

Boekwinsten en -verliezen uit de incidentele verkoop van materiële vaste activa zijn begrepen onder de afschrijvingen.

Rentebaten en –lasten

Rentebaten en rentelasten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de desbetreffende activa en passiva. Onderdeel van de rentebaten en –lasten is het jaarlijks resultaat op (embedded) derivaten.

Activeren van rentelasten

Indien voor te vervaardigen materiële vaste activa, waaronder begrepen gronden die zijn verworven met het doel om deze in erfpacht uit te geven, noodzakelijkerwijs een aanmerkelijke hoeveelheid tijd nodig is om deze gebruiksklaar te maken, worden de rentelasten opgenomen in de vervaardigingsprijs.

Vennootschapsbelasting

Met ingang van 2016 is de Wet modernisering vennootschapsbelastingplicht overheidsondernemingen van kracht. Deze wet heeft ertoe geleid dat overheidsondernemingen die economische activiteiten ontplooiën op een markt waarop ook niet-overheidsondernemingen (private ondernemingen) actief zijn, op dezelfde wijze aan de heffing van vennootschapsbelastingen worden onderworpen als die private ondernemingen. Dit betekent dat N.V. Waterbedrijf Drenthe vennootschapsbelasting moet betalen over haar niet wettelijke taken. Op de uitvoering van haar wettelijke activiteiten zijn fiscale vrijstellingen van toepassing.

De vennootschapsbelasting wordt berekend tegen het geldende tarief over het resultaat uit de niet-wettelijke activiteiten voor belastingen, rekening houdend met beschikbare, fiscaal compensabele verliezen uit voorgaande boekjaren (voor zover niet opgenomen in de latente belastingvorderingen) en vrijgestelde winstbestanddelen en na bijtelling van niet-aftrekbare kosten. Tevens wordt rekening gehouden met wijzigingen die optreden in de latente belastingvorderingen en latente belastingschulden uit hoofde van wijzigingen in het te hanteren belastingtarief.

5. FINANCIËLE INSTRUMENTEN EN RISICOBEBEERSING

Financiële instrumenten

Een financieel instrument is een overeenkomst die leidt tot een financieel actief van één partij en een financiële verplichting of eigendomsinstrument van een andere partij. Onder het begrip 'financieel instrumenten' vallen veel jaarrekeningposten, zoals liquide middelen, debiteuren, beleggingen, leningen, crediteuren en derivaten.

Marktrisico

- Valutarisico

WMD is actief in Nederland en Indonesië. Het valutarisico voor WMD heeft betrekking op posities en toekomstige transacties in Indonesische rupiahs. Deze risico's zijn niet ingedekt.

- Rente- en kasstroomrisico

WMD loopt renterisico over de rentedragende vorderingen (met name onder financiële vaste activa en liquide middelen) en rentedragende langlopende en kortlopende schulden (waaronder schulden aan kredietinstellingen).

Voor vorderingen en schulden met variabele renteafspraken loopt WMD risico ten aanzien van toekomstige kasstromen; met betrekking tot vastrentende vorderingen en schulden loopt WMD risico's over de reële waarde als gevolg van wijzigingen in de marktrente. Met betrekking tot de leningen is er voor één lening een langlopend leningscontract derivaten afgesloten.

Kredietrisico

WMD en haar dochtermaatschappijen lopen kredietrisico uit hoofde van transacties. Dit risico heeft betrekking op het verlies dat kan ontstaan wanneer een wederpartij in gebreke blijft. Dit risico is in Nederland beperkt door de veelheid en diversiteit van partijen waarop WMD en haar dochtermaatschappijen vorderingen hebben.

WMD heeft in Indonesië financieringen verstrekt aan participanten en maatschappijen waarin wordt deelgenomen. Tevens zijn leningen verstrekt aan mede aandeelhouders van Indonesische groepsmaatschappijen. Alle vorderingen in dit kader zijn afgewaardeerd.

Liquiditeitsrisico

WMD maakt gebruik van meerdere banken om over meerdere kredietfaciliteiten te kunnen beschikken. Voor zover noodzakelijk worden nadere zekerheden verstrekt aan de bank voor beschikbare kredietfaciliteiten.

6. MATERIËLE VASTE ACTIVA

De samenstelling en het verloop van de boekwaarden is als volgt:

	Totaal	Gebouwen & Terreinen	Machines & installaties	Leidingen	Overige	Werk in uitvoering
Aanschafwaarde 1 januari 2019	289.670	60.712	64.795	142.624	16.191	5.348
Cumulatieve afschrijving 1 januari 2019	-139.529	-29.968	-48.782	-48.472	-12.307	0
Boekwaarde 1 januari 2019	150.141	30.744	16.013	94.152	3.884	5.348
Mutaties boekjaar:						
Netto investeringen	14.262	271	2.755	4.698	332	6.206
Afschrijvingen	-8.598	-963	-2.051	-4.378	-1.206	0
Overige waardeveranderingen	6.216	2.577	2.882	760	-3	0
Boekwaarde desinvesteringen per saldo	-9.546	-4.036	-4.837	-1.043	200	170
	2.334	-2.151	-1.251	37	-678	6.376
Boekwaarde 31 december 2019	152.475	28.593	14.762	94.189	3.206	11.724
Aanschafwaarde 31 december 2019	297.228	58.079	64.168	146.990	16.267	11.724
Cumulatieve afschrijving 31 december 2019	-144.753	-29.485	-49.406	-52.801	-13.061	0
Boekwaarde 31 december 2019	152.475	28.593	14.762	94.189	3.206	11.724

De volgende afschrijvingstermijnen worden gehanteerd:

Gebouwen	10 – 30 jaar
Machines en installaties	5 – 50 jaar
Leidingen	35 jaar
Overige	3 – 10 jaar

Voertuigen, opgenomen in de categorie Overige, worden afgeschreven tot een restwaarde van 10% van de aanschafprijs. Verder wordt er geen rekening gehouden met restwaarden.

De overige waardeveranderingen betreft de afwaardering van de activa in 2018 met betrekking tot Wildlands (€ 6.790K) en de afwaardering van activa in 2019 met betrekking tot Anl'eau B.V. (€ -575K).

7. FINANCIËLE VASTE ACTIVA

De samenstelling en het verloop van de boekwaarden is als volgt:

	Totaal	Actieve belastinglatentie	Deelnemingen	Vordering op deelnemingen	Overige vorderingen
Boekwaarde 1 januari 2019	3.839		1.241	560	2.038
Mutatie wegens stelselwijziging	3.159	3.159			
Gecorrigeerde boekwaarde 1 januari 2019	6.998	3.159	1.241	560	2.038
Mutaties boekjaar:					
Resultaat boekjaar	390		390		
Rente	0				
Investerings	3.230				3.230
Voorziening	-2.934				-2.934
Mutatie belastinglatenties	-832	-832			
Dividend/Aflossingen	-2.620		-350	-70	-2.200
Boekwaarde desinvesteringen per saldo	0				
	-2.766	-832	40	-70	-1.904
Boekwaarde 31 december 2019	4.232	2.327	1.281	490	134

De samenstelling en het verloop van de belastinglatenties is als volgt:

	Totaal	Verlies- verrekening	Commerciële en fiscale verschillen
Boekwaarde 1 januari 2019	0	0	0
Mutatie wegens stelselwijziging	3.159	1.539	1.621
Gecorrigeerde boekwaarde 1 januari 2019	3.159	1.539	1.621
Mutatie boekjaar	-832	-527	-305
Boekwaarde 31 december 2019	2.327	1.012	1.315

De verliesverrekening wordt verrekend tegen 25% en de commerciële en fiscale verschillen worden verrekend tegen 21,7%.

	31 december 2019		31 december 2018	
Deelnemingen	belang		belang	
Gewaardeerd op netto vermogenswaarde				
NieuWater B.V.	50,0%	525	50,0%	513
Waterlaboratorium Noord B.V.	50,0%	720	50,0%	692
		1.245		1.205
Gewaardeerd op netto verkrijgingsprijs				
Water Fund Holland B.V. Nieuwegein	9,0%	0	9,0%	0
KWH Water BV Nieuwegein	2,5%	25	2,5%	25
Aqua Minerals BV Nieuwegein	2,9%	11	2,9%	11
		36		36
Vordering op deelnemingen				
Waterlaboratorium Noord B.V.		490		560
		490		560
Overige vorderingen				
Vordering uit hoofde van financial lease Wildlands		0		7.231
Huurkoopovereenkomst NDP Infra/ Wildlands		2.988		1.941
Voorziening Huurkoopovereenkomst NDP Infra/ Wildlands		-2.934		0
Overige vorderingen		80		97
		134		2.038
Vordering uit hoofde van financial lease Wildlands				
0 - 1 jaar		0		2.124
1 - 5 jaar		0		0
> 5 jaar		0		0
		0		2.124
Onverdiende rente		0		183
		0		1.941
Vordering uit hoofde van huurkoopovereenkomst NDP Infra/ Wildlands				
0 - 1 jaar		323		0
1 - 5 jaar		1.292		0
> 5 jaar		1.373		0
		2.988		0

De verhuur van het tentoonstellingsgebouw aan Wildlands, welke de huurovereenkomst als een financiële leaseovereenkomst aangemerkt werd, is in 2019 verkocht.

Per 1-4-2019 is er een nieuw huurkoopovereenkomst met NDP Infra/Wildlands afgesloten voor het distributienetwerk, warmtekrachtkoppelingen en overige zaken op locatie Noorbargeres.

Het saldo op 31-12-2019 bedraagt € 2.988K. Conform de afspraken die zijn gemaakt in het kader van het voorkomen van risico's in de niet-drinkwater activiteiten is besloten om de huurkoopverplichting Wildlands bijna volledig te voorzien (€ 2,9 miljoen).

8. VOORRADEN

De samenstelling is als volgt:

	31 december 2019	31 december 2018
Grond- en hulpstoffen	1.107	1.140
Overige voorraden	-37	51
	<u>1.070</u>	<u>1.191</u>

9. VORDERINGEN

De samenstelling is als volgt:

	31 december 2019	31 december 2018
Debiteuren	5.512	5.818
Vorderingen op verbonden partijen	67	616
Voorziening voor oninbaarheid	-673	-982
	<u>4.906</u>	<u>5.452</u>
Belastingen	1.559	1.334
Overlopende activa en overige vorderingen	350	799
	<u>6.815</u>	<u>7.585</u>

10. LIQUIDE MIDDELEN

De samenstelling is als volgt:

	31 december 2019	31 december 2018
Banken	5.722	1.744
Kas	3	8
	<u>5.725</u>	<u>1.752</u>

De liquide middelen staan ter vrije beschikking van de rechtspersoon.

11. TOELICHTING BIJ HET KASSTROOMOVERZICHT

In 2019 zijn geen groepsmaatschappijen verworven. Onder de investeringen in materiële vast activa zijn alleen opgenomen de investeringen waarvoor in 2019 geldmiddelen zijn opgeofferd. Er zijn geen investeringen verricht door middel van financiële leasing.

12. GROEPSVERMOGEN

De samenstelling is als volgt:

	Groepsvermogen	Geconsolideerd vermogen	Eigen vermogen enkelvoudig
Stand 1 januari 2019	34.225	34.225	34.225
Mutatie wegens stelselwijziging	3.159	3.159	3.159
Gecorrigeerde stand 1 januari 2019	37.384	37.384	37.384
Aandeel in het resultaat	2.181	2.181	2.181
Mutatie Ongerealiseerde belastinglatentie	-832	-832	-832
Stand 31 december 2019	38.733	38.733	38.733

13. ACHTERGESTELDE LENINGEN

De achtergestelde leningen van € 8,5 miljoen zijn verstrekt door de provincie (€ 6 miljoen) en de gemeente Emmen (€ 2,5 miljoen). De looptijd van de achtergestelde leningen is 15 jaar met een rentepercentage van 2,25%. Er is overeengekomen dat er eerst na verloop van 5 jaar na aanvang van de leningsovereenkomst de lening lineair wordt afgelost met een jaarlijks aflossingsbedrag van € 850K.

14. VOORZIENINGEN

Het verloop is als volgt:

	Totaal	Jubilea	Liquidatie-verliezen Anl'eau
Stand 1 januari 2019	166	166	
Dotatie	725		725
Vrijval	-26	-26	
Onttrekking			
Stand 31 december 2019	865	140	725

De voorziening Jubilea is langlopend van aard en de liquidatieverliezen Anl'eau zijn kortlopend van aard.

15. LANGLOPENDE SCHULDEN

De langlopende schulden betreffen onderhandse leningen van kredietinstellingen.

	Totaal	NWB	BNG	ABN	Rabo	Overige krediet instellingen
Uitstaande leningen 1 januari 2019	104.621	33.367	40.500	24.673	5.425	656
waarvan kortlopend	13.315	4.833	4.683	2.080	1.625	94
Boekwaarde langlopende leningen per 1 januari 2019	91.306	28.534	35.817	22.593	3.800	562
Nieuwe leningen	39.894	31.894	8.000	0	0	0
Aflossingen	37.348	5.998	4.683	24.673	1.900	94
Overige mutaties	0	0	0	0		
Uitstaande leningen per 31 december 2019	107.167	59.263	43.817	0	3.525	562
waarvan kortlopend	14.549	7.713	5.217	0	1.525	94
Boekwaarde langlopende leningen per 31 december 2019	92.618	51.550	38.600	0	2.000	468
Afhlossingsverplichting:						
2020	14.549	7.713	5.217	0	1.525	94
2021	13.049	7.713	4.217	0	1.025	94
2022	12.349	7.713	4.217	0	325	94
2023	12.349	7.713	4.217	0	325	94
2024	11.048	6.413	4.217	0	325	93
2025 e.v.	43.823	21.998	21.732	0	0	93
Rente opbouw:						
0 - 2 %	67.150	23.333	43.817			
2 - 4 %	24.987	20.900			3.525	562
4 - 6 %	15.030	15.030				

Afkortingen:

NWB	Nederlandsche Waterschapsbank
BNG	Bank Nederlandsche Gemeenten
ABN	ABN AMRO bank
Rabo	Rabobank

Afhlossingsverplichtingen binnen 12 maanden na afloop van het boekjaar zoals hierboven toegelicht zijn opgenomen onder de kortlopende schulden. Het gemiddelde rentepercentage met betrekking tot betaalde rente bedraagt over 2019 2,5%.

De leningen bij Rabobank bevat één lening met verpanding van bedrijfsmiddelen en vorderingen. Dit is een lening afgesloten in 2014 door WMD Water en Energie B.V. met een oorspronkelijke looptijd van 8 jaar, een rentepercentage van 2,75% en een jaarlijks aflossingsbedrag van € 100.000. Deze is in 2019 vervroegd volledig afgelost.

WMD Water en Energie B.V. heeft tevens een leningsovereenkomst met verpanding van bedrijfsmiddelen en vorderingen afgesloten met de Stichting Drentse Energie Organisatie, verantwoord als overige kredietinstelling. Dit betreft een geldlening van € 750.000 met een looptijd van 8 jaar, een rentepercentage van 4% en een jaarlijks aflossingsbedrag van € 93.750.

Met de banken zijn de volgende convenanten overeengekomen met betrekking tot ratio's:

- ABN AMRO bank: garantievermogen groter dan 20% van het balanstotaal gecorrigeerd voor immateriële vaste activa, actieve belastinglatenties, deelnemingen en minderheidsdeelnemingen, vorderingen op aandeelhouders en directie, vorderingen op deelnemingen, minderheidsdeelnemingen en groepsmaatschappijen en aandelen in het eigen kapitaal.
- Nederlandse Waterschapsbank: solvabiliteit van minimaal 25% en Interest Coverage Ratio (ICR) van minimaal 1,5. De ratio's moeten worden berekend op basis van de cijfers zoals deze zijn opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening.
- Rabobank: garantievermogen groter dan 25% van het balanstotaal, verminderd met eventuele geactiveerde immateriële activa. De ratio moet worden berekend op basis van de cijfers zoals deze zijn opgenomen in de jaarrekening van WMD Drinkwater B.V.
- Bank Nederlandse Gemeenten: solvabiliteit groter dan 20% en Interest Coverage Ratio (ICR) groter dan 1,0. De ratio's moeten worden berekend op basis van de cijfers zoals deze zijn opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening.

Door zogenaamde 'cross default' clauses in de overeenkomsten met de banken, gelden de met individuele banken overeengekomen convenanten, de facto voor alle banken.

De werkelijke solvabiliteit over 2019 bedraagt enkelvoudig voor WMD Drinkwater B.V. 28,4% (2018: 23,4%) en geconsolideerd 27,7% (2018: 20,8%). De berekende solvabiliteit en het garantievermogen wijken niet van elkaar af. De werkelijke ICR geconsolideerd is 2,9 (2018: -0,6). Tevens geldt voor de banken dat de jaarrekening WMD, inclusief controleverklaring, binnen zes maanden na einde boekjaar verzonden moet worden naar de bank.

Voor de bancaire schulden is, naast de groepsmaatschappij die de lening afsluit, ook N.V. Waterbedrijf Drenthe aansprakelijk voor alle afgesloten leningen. Hiervoor is een onherroepelijke borgtocht afgegeven door N.V. Waterbedrijf Drenthe.

16. (EMBEDDED) DERIVATEN

	31 december 2019	31 december 2018
Stand per 1 januari 2019	1.530	1.751
Mutatie boekjaar ten laste van resultaat	-1.498	-221
Stand per 31 december 2019	32	1.530

In 2005 en 2006 heeft WMD drie leningen afgesloten bij Fortis bank. De leningen zijn in 2015 overgegaan naar de ABN bij de afsplitsing van de niet-drinkwater activiteiten. Deze euroleningen kennen een lineaire aflossing over de looptijd met vaste aflossingen per kwartaal. De te betalen rente is (deels) afhankelijk van de 3-maands Euribor. Ligt deze:

- boven het renteplafond, dan is de door WMD verschuldigde rente gelijk aan het renteplafond;
- tussen rentebodem en renteplafond, dan bedraagt de door WMD verschuldigde rente 50% van het renteplafond plus 50% van de 3-maands Euribor;
- onder de rentebodem, dan is de door WMD verschuldigde rente gelijk aan de rentebodem.

Op de rente wordt een kredietopslag berekend die gedurende de looptijd van de lening niet wordt herzien.

Door deze transactie heeft WMD in feite een vrijwel geheel vastrentende lening afgesloten, waarvan de rente iets lager uitvalt indien de 3-maands Euribor zich beweegt tussen rentebodem en renteplafond.

In 2019 zijn de ABN-leningen overgenomen door de NWB bank. Met de NWB is een vaste rente afgesproken, waardoor geen derivaat meer besloten ligt in de leningsovereenkomst. De waarde van deze derivaten is daarom in 2019 op basis van RJ 290-702 en RJ 115-110 niet langer als financieel instrument in de balans opgenomen en het resultaat is verantwoord in de winst- en verliesrekening als financiële bate.

BNG-lening

In 2007 heeft WMD een lening afgesloten met BNG. Deze lening wordt in jaarlijkse termijnen lineair terugbetaald. De te betalen rente is afhankelijk van de 6-maands Euribor plus een opslag. Tegelijkertijd heeft WMD een cap-transactie afgesloten met BNG met gelijke kritische kenmerken. De cap-transactie kent een cap-niveau van 4,75% en wordt via een opslag op de rente van de lening (0,44%) betaald. Door deze transactie heeft WMD in feite een verzekering afgesloten dat zij nooit meer hoeft te betalen dan het maximum overeengekomen bedrag.

17. KORTLOPENDE SCHULDEN AAN KREDIETINSTELLINGEN

De samenstelling is als volgt:

	31 december 2019	31 december 2018
Rekening courant krediet	4.223	13.048
Aflossingsverplichtingen langlopende leningen	14.549	13.315
	<u>18.772</u>	<u>26.363</u>

18. BELASTINGEN EN PREMIES SOCIALE VERZEKERINGEN

De samenstelling is als volgt:

	31 december 2019	31 december 2018
Loonheffing	640	541
Pensioenpremies	159	140
Premies sociale verzekeringen	230	323
Belastingen	540	771
	<u>1.569</u>	<u>1.775</u>

19. OVERIGE SCHULDEN

De samenstelling is als volgt:

	31 december 2019	31 december 2018
Te betalen vakantierechten	3.095	3.351
Interest	613	603
Overige	1.992	2.458
	<u>5.700</u>	<u>6.412</u>

20. NIET UIT DE BALANS BLIJKENDE VERPLICHTINGEN

Uit hoofde van de fiscale eenheid voor omzetbelasting hebben alle daarin opgenomen vennootschappen een hoofdelijke aansprakelijkheid voor de afdracht van deze belasting.

WMD Drinkwater B.V. heeft zich garant gesteld voor een bedrag van € 13,8 miljoen voor de door NieuWater B.V. aangegane lening bij N.V. Bank Nederlandse Gemeenten.

Jaarlijks investeert WMD Drinkwater B.V. circa € 5 miljoen in renovatie en uitbreiding van het leidingnet. Deze investeringen worden overwegend regelmatig gedurende het jaar uitgevoerd. Dientengevolge zijn er per jaareinde in dit kader altijd tussen de € 0,5 en € 1,5 miljoen aan verplichtingen aangegaan voor werkzaamheden uit te voeren in het volgende boekjaar.

Voorts heeft WMD verplichtingen aangegaan, waarvan de per ultimo 2019 resterende verplichting als volgt gespecificeerd kan worden:

Verplichting	Totaal	=< 1 jaar	1 - 5 jaar	>5 jaar
Verplichting:				
Licenties software	511	181	330	
Kantoormiddelen	10	5	5	
Beveiliging	34	20		
Sponsoring	112	28	84	
Beheersovereenkomst weidevogelgebied	1.230	82	328	820
Totale verplichting per 31 december 2019	1.897	316	761	820

21. VOORSTEL WINSTBESTEMMING

Voorgesteld wordt, in lijn met het door de algemene vergadering van aandeelhouders uitgesproken voornemen pas tot dividenduitkering over te gaan wanneer de solvabiliteit de 30% grens heeft bereikt, het resultaat aan de overige reserve toe te voegen.

De onverdeelde winst is als afzonderlijke post onder het eigen vermogen opgenomen.

22. GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM

De gebeurtenissen na balansdatum als gevolg van het coronavirus (COVID-19) in het boekjaar 2020 geven geen aanleiding om een aanvullende uiteenzetting in de onderhavige jaarrekening op te nemen.

Op het moment van het opmaken van deze jaarrekening is er, naar de beste inschatting en alle feiten en omstandigheden in ogenschouw nemend, geen sprake van een ernstige onzekerheid van de continuïteit van de organisatie en derhalve ook niet van onontkoombare discontinuïteit.

Op basis van de huidige (financiële) omstandigheden en stand van zaken van de overheidsmaatregelen zien wij op dit moment geen reden om aan de positieve continuïteitsveronderstelling te twijfelen. WMD is daarom van mening dat de in de jaarrekening gehanteerde grondslagen voor waardering en resultaatbepaling gebaseerd dienen te worden op de veronderstelling van continuïteit van de onderneming en dat bovenstaande geen impact heeft op organisatie als geheel.

23. NETTO-OMZET

	2019	2018
Waterleveringen Nederland	33.107	32.147
Overige activiteiten Nederland	2.749	3.782
	<u>35.856</u>	<u>35.929</u>

24. OVERIGE BEDRIJFSOPBRENGSTEN

	2019	2018
Drinkwater gerelateerde bijdragen	1.902	1.821
Aan derden doorberekende kosten	1.122	1.569
Boekwinst verkoop materiële vaste activa	1.997	192
Overig	567	1.266
	<u>5.588</u>	<u>4.848</u>

25. GROND EN HULPSTOFFEN

	2019	2018
Electriciteit	1.428	2.009
Chemicaliën	396	459
Waterinkopen	533	518
	<u>2.356</u>	<u>2.986</u>

Waterinkopen betreft ingekocht water bij collega waterbedrijven

26. UITBESTEED WERK EN ANDERE EXTERNE KOSTEN

	2019	2018
Uitzendkrachten	2.081	2.715
Onderhoudskosten	3.145	3.105
Onderzoek waterkwaliteit	2.081	2.151
Overige	163	168
	<u>7.469</u>	<u>8.139</u>

27. PERSONEELSKOSTEN

	2019	2018
Salarissen	8.936	9.725
Sociale lasten	1.488	1.699
Pensioenlasten	1.303	1.215
Overige personeelskosten	784	735
Af: Geactiveerde salarissen	1.892	2.683
Af: Doorbelaste salarissen aan derden	0	1.094
	<u>10.619</u>	<u>9.597</u>

Per 31 december heeft de onderneming 180 werknemers (fte) in dienst (2018: 162).

WNT-verantwoording 2019 N.V. Waterbedrijf Drenthe

Per 1 januari 2013 is de Wet Normering bezoldiging Topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de volgende op WMD van toepassing zijnde regelgeving: het algemene WNT-maximum.

Het bezoldigingsmaximum in 2019 voor WMD is € 194.000. Het weergegeven toepasselijke WNT-maximum per persoon of functie is berekend naar rato van de omvang (en voor topfunctionarissen tevens de duur) van het dienstverband, waarbij voor de berekening de omvang van het dienstverband nooit groter kan zijn dan 1,0 fte. Uitzondering hierop is het WNT-maximum voor de leden van de raad van commissarissen; dit bedraagt voor de voorzitter 15% en voor de overige leden 10% van het bezoldigingsmaximum.

De managementverantwoordelijkheid van WMD ligt bij de bestuurder van WMD. De raad van commissarissen is verantwoordelijk voor de bezoldigingsstructuur van de bestuurder. Het bezoldigingsbeleid bij WMD, voor de raad van commissarissen en de bestuurder, is in lijn met de bepalingen uit de WNT en WNT2.

Bezoldiging bestuurders

In 2018 en 2019 is de heer L.J.W. Hendriks de bestuurder geweest van WMD.

De heer L.J.W. Hendriks	2019	2018
Functie	Bestuurder	Bestuurder
Dienstverband	Ja	Ja
Fte	1,0	1,0
Datum vanaf	1-1-2019	1-1-2018
Datum t/m	31-12-2019	31-12-2018
Aantal dagen in jaar	365	365
Bezoldigingsmaximum	194,0	189,0
Beloning plus belastbare onkostenvergoeding	173,2	169,8
Voorziening ten behoeve van beloningen betaalbaar op termijn	20,8	19,2
Totale bezoldiging in jaar	194,0	189,0

Bezoldiging raad van commissarissen

Over 2019 is de bezoldiging van de raad van commissarissen als volgt:

Naam	Functie	2019 datum vanaf	2019 datum t/m	Aantal dagen in jaar 2019	Jaartotaal vaste bezoldigin- gen 2019	Bezoldi- gings maximum 2019
E.H. Elgersma	RvC Voorzitter	1-1-2019	31-12-2019	365	8,3	29,1
A.J. Mewe	RvC lid	1-1-2019	31-12-2019	365	5,5	19,4
L.C. Rietveld	RvC lid	1-1-2019	31-12-2019	365	5,5	19,4
R.W. Heutink	RvC lid	1-1-2019	31-12-2019	365	6,0	19,4
M.B. Visser	RvC lid	1-1-2019	31-12-2019	365	6,6	19,4
Totaal					31,9	106,7

De bezoldiging in 2018 zag er als volgt uit:

Naam	Functie	2018 datum vanaf	2018 datum t/m	Aantal dagen in jaar 2018	Jaartotaal vaste bezoldigin- gen 2018	Bezoldi- gings maximum 2018
E.H. Elgersma	RvC Voorzitter	1-1-2018	31-12-2018	365	8,3	28,4
A.J. Mewe	RvC lid	1-1-2018	31-12-2018	365	5,5	18,9
L.C. Rietveld	RvC lid	1-1-2018	31-12-2018	365	5,5	18,9
R.W. Heutink	RvC lid	1-1-2018	31-12-2018	365	6,0	18,9
M.B. Visser	RvC lid	1-1-2018	31-12-2018	365	6,6	18,9
Totaal					31,9	104,0

Bezoldiging overige functionarissen met dienstbetrekking

Over 2019 zijn er geen bezoldigingen die meer zijn dan de WNT-norm van € 194.000 (2018: € 189.000).

Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

Er zijn geen overige functionarissen die in 2019 een bezoldiging boven het wettelijke WNT-maximum hebben ontvangen, of waarvoor in eerdere jaren een vermelding op grond van de WOPT of de WNT heeft plaatsgevonden of had moeten plaatsvinden. Er zijn in 2019 geen ontslaguitkeringen aan overige functionarissen betaald die op grond van de WNT dienen te worden gerapporteerd.

28. AFSCHRIJVINGEN

	2019	2018
Gebouwen en terreinen	963	1.111
Machines en installaties	2.051	2.319
Leidingen	4.378	4.172
Overige	1.206	1.077
	<u>8.598</u>	<u>8.679</u>

29. GRONDWATERBELASTING

Dit betreft een grondwaterheffing van € 0,01115 per m³ (2018: 0,01115 per m³).

30. OVERIGE BEDRIJFSKOSTEN

	2019	2018
huisvestingskosten	396	385
Kantoorkosten	252	263
Autokosten	472	459
Verkoopkosten	273	749
Advieskosten	1.659	2.913
Automatiseringskosten	1.093	1.104
Bijdragen Vewin/Kiwa	425	438
Verzekeringskosten	123	179
Accountantskosten	36	117
Overige	3.709	1.747
	<u>8.438</u>	<u>8.354</u>

31. FINANCIËLE BATEN EN LASTEN

De rentebaten hebben voornamelijk betrekking op langlopende vorderingen, de rentelasten hebben betrekking op rente op leningen bij kredietinstellingen en de mutatie waardering derivaten betreft het resultaat op (embedded) derivaten.

32. WINSTBELASTINGEN

	2019
Acute vennootschapsbelasting 2019	0
Correctie vennootschapsbelasting voorgaande jaren	177
	177

Berekening belastbaar bedrag:	2019
Resultaat voor belasting	2.358
Vrijgesteld resultaat en commercieel/fiscale verschillen	1.218
Belastbaar resultaat	3.576
Verrekenbare verschillen waarvoor latentie	-1.406
Fiscale bedragen	2.170
Verliesverrekening waarvoor latentie	-2.107
Niet gewaardeerde voorvoegingsverliezen	-63
	-2.170
Belastbaar bedrag	0

Het gehanteerde belastingtarief bedraagt 25%. De effectieve belastingdruk (belasting over fiscale bedragen/belastbaar resultaat) bedraagt 15.2%.

33. RESULTAAT DEELNEMINGEN

De samenstelling is als volgt:

	2019		2018	
	Aandeel resultaat		Aandeel resultaat	
NieuWater B.V.	50,0%	363	50,0%	496
Waterlaboratorium Noord B.V.	50,0%	27	50,0%	104
		<u>390</u>		<u>600</u>

34. OVERIGE INFORMATIE

Accountantshonoraria

Door de accountant zijn de volgende bedragen ten laste van het boekjaar in rekening gebracht voor de controle jaarrekening.

	2019	2018
Controle jaarrekening	32	87
Ander niet-controlediensten	<u>4</u>	<u>30</u>
	36	117

Bovenstaande honoraria betreffen de werkzaamheden die bij de vennootschap en de in de consolidatie betrokken maatschappijen zijn uitgevoerd door accountantsorganisaties en externe accountants zoals bedoeld in artikel 1, lid 1 Wta (Wet toezicht accountantsorganisaties) en de in rekening gebrachte honoraria van het gehele netwerk waartoe de accountantsorganisatie behoort.

ENKELVOUDIGE JAARREKENING 2019

ENKELVOUDIGE BALANS

Voor winstverdeling (bedragen in duizenden euro's)

	31 december 2019		31 december 2018	
ACTIVA				
Vaste activa				
Financiële vaste activa	40.051		36.824	
		40.051		36.824
Vlottende activa (ten hoogste 1 jaar)				
Vorderingen	770		279	
Liquide middelen	39		43	
		809		322
		40.860		37.146
PASSIVA				
Groepsvermogen				
Gestort en opgevraagd kapitaal	97		97	
Wettelijke reserve	1.281		1.241	
Ongerealiseerde belastinglatentie	1.012			
Overige reserves	34.162		43.406	
Onverdeelde winst	2.181		-10.519	
		38.733		34.225
Voorziening deelneming		0		2.307
langlopende schulden				
Lening WMD Drinkwater B.V.	2.081		577	
		2.081		577
Kortlopende schulden (ten hoogste 1 jaar)				
Schulden aan handelscrediteuren	25		8	
Schulden aan groepsmaatschappijen	5		4	
Belastingen en premies sociale verzekeringen	10		8	
Overige schulden	6		17	
		46		37
		40.860		37.146

ENKELVOUDIGE WINST- EN VERLIESREKENING

(bedragen in duizenden euro's)

	2019	2018
Resultaat deelnemingen	2.952	-10.507
Overige resultaten	247	-12
	3.199	-10.519
Vennootschapsbelasting	-1.018	
Resultaat na belastingen	2.181	-10.519
Netto resultaat	2.181	-10.519

TOELICHTING OP DE ENKELVOUDIGE BALANS EN WINST- EN VERLIESREKENING

34. ALGEMEEN

Grondslagen en algemene toelichting

De grondslagen van waardering en van resultaatbepaling voor de enkelvoudige jaarrekening en de geconsolideerde jaarrekening zijn gelijk. Deelnemingen in groepsmaatschappijen worden gewaardeerd volgens de nettovermogenswaarde in overeenstemming met de toelichting op deelnemingen in paragraaf 3 van de geconsolideerde jaarrekening.

Voor de grondslagen van de waardering van activa en passiva en voor de bepaling van het resultaat wordt verwezen naar paragrafen 3 en 4 van de toelichting op de geconsolideerde balans en winst-en verliesrekening. De toelichting op de enkelvoudige balans en winst- en verliesrekening ziet alleen maar op de specifieke vennootschappelijke aspecten, voor zover deze nog niet zijn toegelicht bij de geconsolideerde cijfers.

35. FINANCIËLE VASTE ACTIVA

De samenstelling en het verloop van de boekwaarden is als volgt:

	Totaal	WMD Drinkwater B.V.	WMD Industrie- water B.V.	WMD Water en Energie B.V.	WMD Participaties B.V.	N.V. Waterbedrijf Drenthe
Belang:		100%	100%	100%	100%	100%
Boekwaarde 1 januari 2018	36.824	36.824	0	0	0	0
Mutatie latentie wegens stelselwijziging	3.159	608	16	460	536	1.539
Mutatie eliminatie eigen vermogen op vorderingen op groepsmaatschappijen in WMD Drinkwater	-1.012		-16	-460	-536	
Gecorrigeerde boekwaarde 1 januari 2019	38.971	37.432	0	0	0	1.539

Mutaties boekjaar:

Actieve belastinglatentie	-833	4	-44	-460	195	-528
Resultaat boekjaar	2.953	1.603	2.658	-612	-697	0
Eliminatie mutatie eigen vermogen op vorderingen groepsmaatschappijen in WMD Drinkwater B.V.	1.267		-2.614	1.072	2.809	0
Mutatie voorzieningen	-2.307				-2.307	
Boekwaarde 31 december 2019	40.051	39.040	0	0	0	1.011

36. EIGEN VERMOGEN

Het maatschappelijk kapitaal van de vennootschap bestaat uit 5.000 gewone aandelen elk groot nominaal € 50,00. Hiervan zijn in 2019 geplaatst en volgestort 1.946 gewone aandelen (2018: 1.946 gewone aandelen).

	Eigen vermogen	Gestort aandelen kapitaal	Wettelijke reserve deelneming	Overige reserves	Ongereali- seerde belasting- latentie	Onverdeeld resultaat
Boekwaarde 1 januari 2019	34.225	97	1.241	43.406	0	-10.519
Mutatie wegens stelselwijziging	3.159				3.159	
Gecorrigeerde boekwaarde 1 januari 2019	37.384	97	1.241	43.406	3.159	-10.519
Winstverdeling 2018	0	0	0	-10.519	0	10.519
Mutatie wettelijke reserve deelnemingen	0	0	40	-40	0	0
Mutatie ongerealiseerde belastinglatentie	-832	0	0	0	-832	0
Onverdeeld resultaat 2019	2.181	0	0	0	0	2.181
Boekwaarde 31 december 2019	38.733	97	1.281	32.847	2.327	2.181

Wettelijke reserve deelnemingen

De wettelijke reserve deelnemingen wordt aangehouden voor positieve resultaten uit deelnemingen.

37. VOORZIENING DEELNEMINGEN

Betreft de voorziening voor het aandeel in het negatief vermogen van deelnemingen die niet met schulden aan groepsmaatschappijen verrekenend kunnen worden.

	WMD Participaties B.V.
Boekwaarde 1 januari 2019	2.307
Dotatie boekjaar	-2.307
Boekwaarde 31 december 2019	0

38. KORTLOPENDE SCHULDEN

De kortlopende schulden hebben alle een resterende looptijd van korter dan één jaar. De reële waarde van de kortlopende schulden benadert de boekwaarde vanwege het kortlopende karakter ervan.

39. NIET UIT DE BALANS BLIJKENDE VERPLICHTINGEN

De niet uit de balans blijkende verplichtingen zijn gespecificeerd in de geconsolideerde jaarrekening onder paragraaf 19.

40. RESULTAAT DEELNEMINGEN

Het resultaat deelnemingen is als volgt samengesteld:

	2019		2018	
	Aandeel resultaat		Aandeel resultaat	
WMD Drinkwater B.V.	100,0%	1.603	100,0%	-8.226
WMD Industriewater B.V.	100,0%	2.658	100,0%	-3.939
WMD Water en Energie B.V.	100,0%	-612	100,0%	-1.911
WMD Participaties B.V.	100,0%	-697	100,0%	-5.977
Eliminatie mutatie eigen vermogen op vorderingen groepsmaatschappijen in WMD Drinkwater B.V.		255		0
Eliminatie Mutatie eigen vermogen op vorderingen groepsmaatschappijen in N.V.		-255		9.546
		2.952		-10.507

Assen, 28 mei 2020

L.J.W. Hendriks

De commissarissen

E.H. Elgersma

A.J. Mewe

M.B. Visser

R.W. Heutink

L.C. Rietveld

STATUTAIRE BEPALING

De statutaire bepalingen ten aanzien van de winstbestemming luiden als volgt:

Artikel 30

1. Van de vennootschappelijke winst kan jaarlijks een door de directie met goedkeuring van raad van commissarissen te bepalen percentage worden gereserveerd, terwijl daarop voorts in aftrek worden gebracht de niet gedelgde verliessaldi van de voorgaande jaren, alsmede de belastingen welke ten laste van de winst geheven zijn of geheven zullen worden, zo nodig door schatting vast te stellen.
2. De aldus resterende winst staat ter beschikking van de algemene vergadering. Van deze winst mag slechts een dividend worden uitgekeerd tot een percentage van maximaal de wettelijke rente. Van het vorenstaande kan slechts worden afgeweken door de algemene vergadering op basis van een besluit genomen met drie/vierde van de uitgebrachte stemmen, tenminste vertegenwoordigende meer dan eenenvijftig procent (51%) van het geplaatste aandelenkapitaal, in een vergadering waarin tenminste twee/derde van het geplaatste aandelenkapitaal vertegenwoordigd is. Dit besluit behoeft de goedkeuring van de raad van commissarissen genomen met algemene stemmen in een vergadering waarin alle commissarissen aanwezig dan wel vertegenwoordigd zijn.

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: de aandeelhouders en raad van commissarissen van N.V. Waterbedrijf Drenthe

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2019

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2019 van N.V. Waterbedrijf Drenthe te Assen gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van N.V. Waterbedrijf Drenthe per 31 december 2019 en van het resultaat over 2019 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW en met de bepalingen van en krachtens de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT).

De jaarrekening bestaat uit:

1. de geconsolideerde en enkelvoudige balans per 31 december 2019;
2. de geconsolideerde en enkelvoudige winst-en-verliesrekening over 2019; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Controleprotocol Wet normering topinkomens (WNT) 2019 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van N.V. Waterbedrijf Drenthe zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2019 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub j Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- de overige gegevens;
- de bijlagen (balans en winst- en verliesrekening van WMD Drinkwater B.V., Industriewater B.V., Water en Energie B.V. en WMD Participaties B.V.).

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW en de bepalingen van en krachtens de WNT is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW, de Nederlandse Standaard 720 en de bepalingen van en krachtens de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT). Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag, de overige gegevens en de bijlagen in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW en de bepalingen van en krachtens de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT).

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van commissarissen voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW en de bepalingen van en krachtens de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT). In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderneming in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de vennootschap te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van commissarissen is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de vennootschap.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Controleprotocol WNT 2019, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de vennootschap;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de vennootschap haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een onderneming haar continuïteit niet langer kan handhaven;

- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de raad van commissarissen onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bevestigen aan de raad van commissarissen dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met de raad over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Assen, 1 mei 2020

UNP accountants adviseurs B.V.
namens deze

w.g. J.N. Dijck RA

BIJLAGEN

1. BALANS EN WINST- EN VERLIESREKENING WMD DRINKWATER B.V.
2. BALANS EN WINST- EN VERLIESREKENING WMD INDUSTRIEWATER B.V.
3. BALANS EN WINST- EN VERLIESREKENING WMD WATER EN ENERGIE B.V.
4. BALANS EN WINST- EN VERLIESREKENING WMD PARTICIPATIES B.V.

BALANS WMD DRINKWATER B.V.

	31 december 2019	31 december 2018
ACTIVA		
Vaste activa		
Materiële vaste activa	148.323	142.712
Financiële vaste activa	13.106	6.147
	161.429	148.859
Vlottende activa (ten hoogste 1 jaar)		
Vorraden	880	901
Vorderingen	4.750	7.562
Liquide middelen	364	240
	5.994	8.703
	167.423	157.562
PASSIVA		
Groepsvermogen		
Eigen vermogen	37.435	45.050
Onverdeeld resultaat	1.603	-8.226
	39.038	36.824
Achtergestelde leningen	8.500	0
	8.500	0
Voorzieningen	140	166
Langlopende schulden		
Leningen kredietinstellingen	92.150	84.630
(Embedded) derivaten	32	1.118
	92.182	85.748
Kortlopende schulden (ten hoogste 1 jaar)		
Schulden aan kredietinstellingen	18.678	25.690
Schulden aan handelscrediteuren	2.569	2.250
Belastingen en premies sociale verzekeringen	1.099	1.083
Overige schulden	5.217	5.801
	27.563	34.824
	167.423	157.562

WINST- EN VERLIESREKENING WMD DRINKWATER B.V.

	2019	2018
Opbrengsten		
Netto-omzet	33.240	32.404
Overige bedrijfsopbrengsten	3.792	3.825
	37.032	36.229
Bedrijfslasten		
Grond- en hulpstoffen	1.840	1.962
Uitbesteed werk en andere externe kosten	7.106	7.491
Personeelskosten	10.068	9.023
Afschrijvingen	7.982	7.745
Overige waardeveranderingen van materiële vaste activa		
Grondwaterbelasting	402	405
Overige bedrijfskosten	5.749	16.189
	33.147	42.815
Bedrijfsresultaat	3.885	-6.586
Financiële baten en lasten		
Rentebaten	550	455
Rentelasten	-2.592	-2.349
Mutatie waardering derivaten	992	150
	-1.050	-1.744
Bedrijfsresultaat voor belastingen	2.835	-8.330
Winstbelastingen	-1.259	0
Resultaat deelnemingen	27	104
	-1.232	104
Resultaat na belastingen	1.603	-8.226
Netto resultaat	1.603	-8.226

WMD Drinkwater B.V. heeft de vorderingen op haar zustermaatschappijen in 2018 afgewaardeerd met het bedrag van het negatieve eigen vermogen van € 9,6 miljoen. Deze bijzondere post is in de vergelijkende cijfers van 2018 verantwoord onder de overige bedrijfskosten.

BALANS WMD INDUSTRIEWATER B.V.

	31 december 2019		31 december 2018	
ACTIVA				
Vaste activa				
Materiële vaste activa	3.521		5.106	
Financiële vaste activa	497		513	
		4.018		5.619
Vlottende activa (ten hoogste 1 jaar)				
Vorderingen	691		1.171	
Liquide middelen	1.758		110	
		2.449		1.281
		6.467		6.900
PASSIVA				
Groepsvermogen				
Eigen vermogen	-3.233		733	
onverdeeld resultaat	2.659		-3.939	
		-574		-3.206
Voorzieningen		0		0
Langlopende schulden				
Leningen groepsmaatschappijen	5.898		7.146	
		5.898		7.146
Kortlopende schulden (ten hoogste 1 jaar)				
Schulden aan handelscrediteuren	139		81	
Belastingen en premies sociale verzekeringen	0		115	
Overige schulden	1.004		2.766	
		1.143		2.962
		6.467		6.902

WINST- EN VERLIESREKENING WMD INDUSTRIEWATER B.V.

	2019	2018
Opbrengsten		
Netto-omzet	1.312	2.104
Overige bedrijfsopbrengsten	597	661
	1.909	2.765
Bedrijfslasten		
Grond- en hulpstoffen	302	473
Uitbesteed werk en andere externe kosten	665	855
Personeelskosten	1	1
Afschrijvingen	356	629
Overige waardeveranderingen van materiële vaste activa	0	4.688
Overige bedrijfskosten	260	359
	1.584	7.005
Bedrijfsresultaat	325	-4.240
Financiële baten en lasten		
Rentelasten	-222	-195
	-222	-195
	103	-4.435
Bedrijfsresultaat voor belastingen		
Winstbelastingen	2.194	0
Resultaat deelnemingen	362	496
	2.556	496
Resultaat na belastingen	2.659	-3.939
Netto resultaat	2.659	-3.939

BALANS WMD WATER EN ENERGIE B.V.

	31 december 2019	31 december 2018
ACTIVA		
Vaste activa		
Materiële vaste activa	108	941
Financiële vaste activa	147	118
	255	1.059
Vlottende activa (ten hoogste 1 jaar)		
Vorderingen	1.329	540
Liquide middelen	24	82
	1.353	622
	1.608	1.681
PASSIVA		
Groepsvermogen		
Eigen vermogen	-1.473	438
Onverdeeld resultaat	-612	-1.911
	-2.085	-1.473
Voorzieningen	0	0
Langlopende schulden		
Leningen kredietinstellingen	0	275
Lening N.V. Waterbedrijf Drenthe	2.088	1.787
Overige leningen	469	563
	2.556	2.625
Kortlopende schulden (ten hoogste 1 jaar)		
Schulden aan kredietinstellingen	94	194
Schulden aan handelscrediteuren	600	155
Schulden aan WMD groepsmaatschappijen	52	108
Belastingen en premies sociale verzekeringen	390	66
Overige schulden	1	6
	1.137	529
	1.608	1.681

WINST- EN VERLIESREKENING WMD WATER EN ENERGIE B.V.

	2019	2018
Opbrengsten		
Netto-omzet	149	459
Overige bedrijfsopbrengsten	2.961	958
	3.110	1.417
Bedrijfslasten		
Grond- en hulpstoffen	405	748
Uitbesteed werk en andere externe kosten	65	115
Afschrijvingen	32	78
Overige waardeveranderingen van materiële vaste activa	0	2.122
Overige bedrijfskosten	3.030	148
	3.532	3.211
Bedrijfsresultaat	-422	-1.794
Financiële baten en lasten		
Rentelasten	-91	-117
	-91	-117
Bedrijfsresultaat voor belastingen	-513	-1.911
Winstbelastingen	-99	0
	-99	0
Resultaat na belastingen	-612	-1.911
Netto resultaat	-612	-1.911

GECONSOLIDEERDE BALANS WMD PARTICIPATIES B.V.

	31 december 2019	31 december 2018
ACTIVA		
Vaste activa		
Materiële vaste activa	522	1.382
Financiële vaste activa	788	2.011
	1.310	3.393
Vlottende activa (ten hoogste 1 jaar)		
Vorraden	190	290
Vorderingen	199	1.109
Liquide middelen	3.540	1.276
	3.929	2.675
	5.239	6.068
PASSIVA		
Groepsvermogen		
Eigen vermogen	-7.142	-7.174
Aandeel derden	0	0
	-7.142	-7.174
Voorzieningen	725	0
Langlopende schulden		
Leningen kredietinstellingen	0	5.838
Lening WMD Drinkwater B.V.	10.885	4.867
(Embedded) derivaten	0	412
	10.885	11.117
Kortlopende schulden (ten hoogste 1 jaar)		
Schulden aan kredietinstellingen	0	480
Schulden aan handelscrediteuren	195	236
Schulden aan WMD groepsmaatschappijen	80	336
Belastingen en premies sociale verzekeringen	71	503
Overige schulden	425	570
	771	2.125
	5.239	6.068

GECONSOLIDEERDE WINST- EN VERLIESREKENING WMD PARTICIPATIES B.V.

	2019	2018
Opbrengsten		
Netto-omzet	1.380	1.297
Overige bedrijfsopbrengsten	-611	551
	769	1.848
Bedrijfslasten		
Grond- en hulpstoffen	53	70
Uitbesteed werk en andere externe kosten	371	263
Personeelskosten	351	372
Afschrijvingen	229	227
Overige waardeveranderingen van materiële vaste activa	574	
Overige bedrijfskosten	-2	2.021
	1.576	2.953
Bedrijfsresultaat	-807	-1.105
Financiële baten en lasten		
Rentebaten	95	392
Rentelasten	-361	-387
Waardeveranderingen van vorderingen die tot de vaste activa behoren	0	-4.924
Mutatie waardering derivaten	370	47
	104	-4.872
Bedrijfsresultaat voor belastingen	-703	-5.977
Winstbelastingen	5	0
Resultaat deelnemingen	0	0
	5	0
Resultaat na belastingen	-698	-5.977
Netto resultaat	-698	-5.977

In 2018 is de financial lease tentoonstellingsgebouw afgewaardeerd met € 4,9 miljoen. Deze bijzondere post is in de vergelijkende cijfers van 2018 verwerkt onder de financiële baten en lasten.

